

บทความวิจัย

เรื่อง ทักษะทางปรัชญาเกี่ยวกับมนุษย์ในภาพยนตร์อนิเมชั่น เรื่อง ghost in the shell

โดย

นายฐิติธรรม ทองสีมา

รหัสนักศึกษา 05610794

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชีย

ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย	ทัศนะทางปรัชญาเกี่ยวกับมนุษย์ในภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง ghost in the shell
ผู้เขียน	นายฐิติธรรม ทองสิมา
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พิพัฒน์ สุยะ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัย “ทัศนะทางปรัชญาเกี่ยวกับมนุษย์ในภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง ghost in the shell” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษามุมมองทางปรัชญาที่มีต่อประเด็นความเป็นมนุษย์ผ่านภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง Ghost in the shell

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์ Ghost in the shell เป็นภาพยนตร์อนิเมชันที่มีการนำประเด็นเรื่องความเป็นมนุษย์มาใช้ในการนำเสนอ และในภาพยนตร์ยังได้แสดงทัศนะทางปรัชญาที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ ได้แก่ทวินิยม ที่สังเกตได้จากการที่ตัวละครสงสัยว่าคนที่ควบคุมร่างกายอยู่นั้นอาจไม่ใช่ตัวเอง ซึ่งการคิดเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่ว่าตัวคิดหรือตัวสงสัยก็คือตัวเดียวกันกับตัวกระแสดความคิด นอกจากนี้ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเรื่อง คือ เหตุผลนิยม ซึ่งพิจารณาได้จากที่ความจำของผู้ก่อเหตุกับความเป็นจริงนั้นไม่ตรงกับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บางครั้งสิ่งเราเชื่ออาจจะเป็นความคิดเกิดขึ้นมาจากไตร่ตรองด้วยเหตุผลหรือปัญญานั่นเอง

คำสำคัญ : Ghost in the shell , ทวินิยม, เหตุผลนิยม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องทัศนคติทางปรัชญาเกี่ยวกับมนุษย์ในภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง ghost in the shell เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450 112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์พิพัฒน์ สุยะ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

นายฐิติธรรม ทองสีมา

1.) บทนำ

1.1) ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปีค.ศ.1995 ได้มีภาพยนตร์อนิเมชันเรื่องหนึ่ง ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นภาพยนตร์ที่มีความสร้างสรรค์ในการเล่าเรื่องและงานภาพที่ละเอียดสวยงามมากกว่าภาพยนตร์อนิเมชันเรื่องอื่น ๆ ภาพยนตร์นี้มีชื่อว่า ghost in the shell

เรื่อง Ghost in the shell ดำเนินเรื่องอยู่ในปีค.ศ.2029 ในยุคไซเบอร์พังก์ที่โลกเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในสังคม ภาพยนตร์พาติดตามเรื่องราวของคุสะนาจิ มาโคโตะ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่กำลังสืบคดีฆาตกรรม ที่มีหุ่นยนต์เป็นผู้ต้องสงสัย แต่หุ่นยนต์ตัวนี้กลับมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์และกำลังมีแผนการบางอย่างอยู่ ทำให้มาโคโตะต้องหยุดยั้งแผนการนั้นให้ได้ จนนำไปสู่เหตุการณ์อันไม่คาดฝัน

ในภาพยนตร์เรื่องนี้ มีการตั้งคำถามในความเป็นมนุษย์โดยผ่านการนำเสนอเรื่องราวในภาพยนตร์ เช่น หุ่นยนต์ฆาตกรที่เชื่อว่าตัวเองเป็นมนุษย์ หรือ ตัวมาโคโตะเอง ที่มีร่างกายเป็นหุ่นยนต์ก็ได้ตั้งคำถามกับตัวเองว่าตัวเองยังเป็นมนุษย์อยู่หรือไม่ ทำให้ผู้ศึกษาเกิดข้อสงสัยว่าปัจจัยใดบ้างที่เราสามารถนำมาวิเคราะห์ว่าหุ่นยนต์สามารถเป็นมนุษย์ได้หรือไม่และสิ่งใดบ้างที่ก่อให้เกิดความเป็นมนุษย์

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่ศึกษา “ปรัชญาความเป็นมนุษย์ในภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง Ghost in the shell เพื่อให้ทราบถึงแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์โดยวิเคราะห์จากภาพยนตร์อนิเมชันเรื่อง Ghost in the shell

1.2) วัตถุประสงค์

ศึกษาทัศนะทางปรัชญาที่มีต่อประเด็นความเป็นมนุษย์ผ่านภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง Ghost in the shell เพื่อให้เห็นความสำคัญถึงความคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์มากขึ้น

1.3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนะทางปรัชญาในประเด็นความเป็นมนุษย์จากภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง Ghost in the shell

1.4) ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง”ทัศนคติทางปรัชญาเกี่ยวกับมนุษย์ในภาพยนตร์อนิเมชัน เรื่อง ghost in the shell” ผู้ศึกษาได้จำกัดขอบเขตเรื่องปรัชญาความเป็นมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการศึกษาเนื้อหาปรัชญาต่างๆที่ปรากฏใน ภาพยนตร์ ซึ่งจะศึกษาจากภาพยนตร์ Ghost in the shell ในปี ค.ศ.1995เท่านั้น

1.5) วิธีการดำเนินวิจัย

- 1.5.1) ศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์ Ghost in the shell
- 1.5.2) วิเคราะห์เนื้อหาในภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นมนุษย์
- 1.5.3) ศึกษาประเด็นปรัชญาเรื่องความเป็นมนุษย์
- 1.5.4) วิเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงเนื้อหา

1.6) ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้วิจัย ได้แก่ บทความวิเคราะห์ภาพยนตร์ Ghost in the shell เอกสาร ที่เกี่ยวกับทวินิยม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลนิยม

เอกสารบทความวิเคราะห์ภาพยนตร์ Ghost in the shell

PAN2SCREEN (2561) ได้เขียนบทความเรื่อง “มองย้อนอนิเม Ghost in the shell วิกฤต “ตัวฉันของ ฉัน”” โดยมีการวิเคราะห์ตัวภาพยนตร์ไว้ ดังนี้

Ghost in the Shell เป็นภาพยนตร์อนิเมปี 1995 ที่ดัดแปลงจากหนังสือการ์ตูนชื่อเดียวกัน (ผลงานของชิโร มาซามูเนะ) ซึ่งมันมีชื่อเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า **攻殻機動隊** หรือ โคคาคุอิโดวไต (กลุ่มตำรวจปราบปราม หุ้มเกราะพร้อมจู่โจม) เกี่ยวกับชื่อเรื่องนั้น ชิโร มาซามูเนะอยากใช้ชื่อภาษาอังกฤษตั้งแต่ก่อนที่หนังสือการ์ตูน จะเริ่มตีพิมพ์ แต่ทางสำนักพิมพ์อยากได้ชื่อญี่ปุ่นมากกว่า

เรื่องราวของตัวอนิเมะนั้น เกิดขึ้นในปี 2029 ซึ่งโลกถูกเชื่อมโยงด้วยเครือข่ายขนาดใหญ่ สื่อสารกันผ่านสมองกล และมนุษย์สามารถเปลี่ยนชิ้นส่วนร่างกายให้กลายเป็นไซบอร์กได้ ผู้พันคุซานางิ มาโคโตะเป็นหัวหน้าหน่วยจู่โจมของกองความมั่นคงสาธารณะแผนก 9 เธอได้รับมอบหมายให้สะสางคดีแฮกเกอร์ผู้มีโค้ดเนมว่า “ผู้เชิดหุ่น (Puppet Master)” ทว่าคดีนี้ได้พาเธอไปสู่เหตุการณ์ที่จะสะเทือนไปถึง “วิญญาณในเปลือก” ของเธอ

หนังอนิเม Ghost in the Shell ที่กำกับโดยโอซามู ทามะไม่เพียงแต่จะฮิตที่ญี่ปุ่น แต่มันยังข้ามน้ำข้ามทะเลไปโด่งดังที่อเมริกาหรือยุโรปด้วย มันติดอยู่ในลิสต์หลายๆลิสต์ อาทิ ลิสต์หนังไซไฟยอดเยี่ยม ลิสต์อนิเมยอดเยี่ยม ฯลฯ นอกจากนี้มันยังส่งอิทธิพลตามสื่อต่างๆทั้งอนิเมญี่ปุ่น การ์ตูนฝรั่ง หนังฮอลลีวูด เกม ฯลฯ อีกมากมายนับไม่ถ้วน

เมื่อสมัยก่อนนั้น นักปรัชญาชื่อเรอเน เดการ์ต (ค.ศ.1596-1650) ได้พัฒนาทฤษฎีเรื่องความเป็น**ทวิภาคของใจและกาย**ขึ้นมา เขาเอ่ยวาทะคลาสสิกออกมาว่า “**cogito ergo sum**” หรือ “**ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่**” คือเดการ์ตมองว่า จิตใจกับกายเป็นของแยกจากกัน กายนั้นเป็นระบบกลไกเหมือนเครื่องจักร แต่เนื่องจากเดการ์ตเป็นชาวคริสต์ที่ดี ดังนั้นเขาจึงต้องหาที่อยู่ให้กับ “**ดวงวิญญาณ**” ตามความเชื่อของศาสนาด้วย เดการ์ตเชื่อว่าจิตใจ (ดวงวิญญาณที่ไร้ตัวตน) ได้เชื่อมโยงกับร่างกายที่เป็นกลไกนั้น และสามารถส่งอิทธิพลต่อการทำงานของมนุษย์ได้

หลายร้อยปีต่อมา นักปรัชญาชื่อกิลเบิร์ต ไรล์ (ค.ศ. 1900 – 1976) แย้งว่า “มันไร้สาระ” เขาประชดประชันด้วยการใช้ถ้อยคำว่า “Ghost (จิตใจหรือวิญญาณ) in the Machine (ร่างกาย)” แล้วนักเขียนชื่ออาเธอร์ โคเอสท์เลอร์ก็ช่วยกระหน่ำซ้ำด้วยหนังสือเล่มดังกล่าว ซึ่งเทคโนโลยีการสแกนสมองในปัจจุบัน ทำให้เราได้เข้าใจว่า “จิตใจ” หรือ “ดวงวิญญาณ” ของเดการ์ตนั้น สามารถแปรผันไปตามสภาพของสมองได้ เมื่อสมองของคน ๆ หนึ่งเกิดความเสียหาย เช่น ได้รับการกระทบกระเทือนอย่างหนักในส่วนของฮิปโปแคมปัส (ส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บความทรงจำระยะยาว) คน ๆ นั้นก็สูญเสียความสามารถในการเก็บความทรงจำใหม่ๆได้ ทำให้ใช้ชีวิตอยู่แค่ในอดีต จำเรื่องอะไรใหม่ๆไม่ได้เลย หรือคนไข้ที่ชื่อ “**ฟินีส เกจ**” เขาเกิดความเสียหายที่ส่วนหน้าของสมอง (ถูกท่อพุ่งเสียบบ) เขาเปลี่ยนบุคลิกแบบหน้ามือเป็นหลังมือ เปลี่ยนจากคนที่ขยันขันแข็งรับผิดชอบ และเป็นที่ชื่นชอบของใครต่อใคร กลายเป็นคนที่ทำงานไม่ต่อเนื่อง ทำๆหยุดๆ แถมยังอารมณ์แปรปรวน หยาดคาย จนทุกคนคิดว่า “**ไม่ใช่เกจคนเดิมอีกต่อไป**” ดังนั้นเกจจึงเป็นคนไข้ตัวอย่าง เพราะเขาทำให้นักวิทยาศาสตร์เข้าใจว่า ความเสียหายของสมอง มันสามารถส่งผลต่อ “**ตัวตน**” ของคน ๆ หนึ่งได้ขนาดไหน

ซีโร่ มาชามูเนะผู้เขียน Ghost in the shell เวอร์ชันต้นฉบับเองก็ปฏิเสธเรื่อง “ความเป็นทวิภาค” เช่นเดียวกับไอร์แลนด์และโคเอสท์เลอร์ แต่เขาใช้คำว่า “Ghost (วิญญาณ)” แทนคำว่าจิตใจหรือจิตสำนึก (consciousness) และให้คำนิยามว่า “โกสต์” ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากขั้นตอนหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบที่ซับซ้อนสุดยอด สมองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายของระบบประสาท ใน Ghost in the Shell โลกก็ถูกเชื่อมโยงด้วยระบบเครือข่ายขนาดใหญ่) ถ้าอวัยวะในร่างกายถูกเคลื่อนย้ายออกจากร่าง ระบบประสาทภายในอวัยวะก็จะสูญเสียการรับรู้ของ “โกสต์” จนกระทั่งอวัยวะเครื่องกลที่เข้ามาแทนที่อวัยวะเดิม สามารถกระตุ้นให้เกิดการสร้างประสบการณ์แบบเดียวกับอวัยวะดั้งเดิมขึ้นมาใหม่ได้

ผู้พันคุวานางิ มาโคโตะที่เป็นตัวเอกของเรื่อง มีร่างกายเป็นไซบอร์กทุกส่วน ยกเว้นสมองที่ยังเป็นของเดิม แต่เพื่อจะคง “โกสต์” ของเธอเอาไว้ ร่างกายของมาโคโตะเลยต้องสร้างการกระตุ้นจากทุกส่วนของร่างกายเพื่อจะสัมผัสโลกภายนอกได้เหมือนกับอวัยวะของมนุษย์ตามปกติ (พูดง่าย ๆ คือ ร่างกายไซบอร์กของโมโตโกะล้ำหน้ามากถึงขนาดจำลองประสาทสัมผัสแบบร่างกายดั้งเดิมของมนุษย์ได้) ถ้าร่างกายไซบอร์กของโมโตโกะมีฟังก์ชันที่กระตุ้นประสาทสัมผัสระดับสุดยอด จนสมองสามารถสร้าง “โกสต์” ขึ้นมาได้ วิญญาณภายในเรื่องก็หาใช่เรื่องเหนือธรรมชาติแต่อย่างใด หากระบบในร่างกายเกิดปัญหา หรือสมองของเธอพังไป ตัวตนของเธอก็ต้องหายไปด้วย

ความเชื่อนี้เกิดขึ้นจากหลักปรัชญาสาย “วัตถุนิยม (materialism)” ในความหมายเชิงอภิปรัชญานั้น จะเรียกกันอีกอย่างว่า “สสารนิยม” หมายถึง มุมมองที่ว่าสสาร (วัตถุ) หรือพลังงานเป็นตัวกำหนดลักษณะพื้นฐานของสรรพสิ่งหรือปรากฏการณ์ทุกอย่าง และจิต (หรือวิญญาณ) ก็เป็นเพียงผลพวงที่เกิดจากสมองเท่านั้น

ประเด็นนี้เกี่ยวพันกับ Ghost in the shell อย่างลึกซึ้ง ในโลกของ Ghost in the shell ร่างกายของมนุษย์เปลี่ยนเป็นไซบอร์กได้ และร่างกายของไซบอร์กก็สามารถเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ตหรือระบบเครือข่ายได้ ที่นั่นมันมีสิ่งที่เรียกว่า “ประสบการณ์จำลอง (Virtual Experience)” ซึ่งเกิดจากการสร้างความทรงจำเทียมเข้าไปในสมองโดยไม่ต้องผ่านการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งห้าตามปกติ มีอยู่ฉากหนึ่ง โมโตโกะไล่ล่าคนที่น่าจะเชื่อมโยงกับ “ผู้เซ็ดหุ่น” เขาเป็นคนขยี้ขยี้ที่เชื่อว่าตัวเองเพ็งหย่ากับเมีย และโชว์รูปลูกสาวให้เพื่อนร่วมงานดู แต่ปรากฏว่า ประสบการณ์เรื่องการทำงาน การมีลูกสาว และการหย่าแล้วแต่ไม่จริง มันมีการ “โกสต์-แฮกกิ้ง” คือสร้างความทรงจำหลอก ๆ ให้กับคนขยี้ขยี้เพื่อใช้ประโยชน์ของแผนการบางอย่าง และความทรงจำหลอก ๆ นั้นก็เหมือนกับความฝัน

บาโต้ ลูกทิมและเพื่อนของโมโตโกะถึงกับเอ่ยปากว่า “ทั้งประสบการณ์และความฝัน ล้วนแล้วแต่เป็นความจริงและมายา” คำพูดนั้นแสดงถึงความคลุมเครือของสิ่งที่เรียกว่า “ตัวตน” ถ้าวิญญาณสร้างความคิด

ของมนุษย์ และถ้าคำว่า “ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” ของเดการ์ตถูกต้อง คนชนชยะใน ภาพยนตร์นั้น จะต้องไม่มีวัน ผิดพลาดเรื่องชีวิตการแต่งงานและการหย่าร้างได้เลย แต่ว่า คนชนชยะกลับถูก “ยึดตัวตนที่ผ่าน ประสบการณ์เรื่องการแต่งงาน” เข้าไป สิ่งนี้ “ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” ก็ได้ผิดเพี้ยนไปหมด กลายเป็น ประสบการณ์ชีวิตของตัวเองที่ไม่ต่างอะไรกับความฝัน ฉะนั้นคำว่า “ตัวตน” ของคนชนชยะคืออะไรกันแน่?

พอมามาโคโตะได้ลงมาทำคดี “ผู้เซ็ดหุ่น” เธอก็เริ่มไม่แน่ใจใจอะไรหลายอย่างขึ้นเรื่อย ๆ มาโคโตะได้พูดกับ บาโต้ขณะอยู่ในลิฟท์ว่า “ฉันอาจจะตายไปนานแล้วก็ได้ และตัวตนของฉันก็เป็นเพียงแค่นุ่นจำลองที่สร้างขึ้นโดยร่างไซบอร์กกับสมองกล หรือบางที... อาจจะไม่มีตัวฉันมาตั้งแต่แรกแล้วก็ได้” แล้วเธอยังย้ำอีกว่า “ถ้าสมองกลสามารถสร้างโกสต์แล้วปลุกฝังวิญญาณได้ล่ะ? ถ้าอย่างนั้นแล้ว ฉันควรจะเชื่อในตัวเองอย่างนั้นหรือ?”

ช่วงหนึ่งที่หนังปล่อยยาวโดยไร้คำพูด มีแต่เพลง Making of Cyborg ของคาวาอิ เคนจัดตั้งไปเรื่อย ๆ เพลงนี้ คนดูจะได้ยินถึงสามครั้ง ครั้งแรกคือฉากเปิด ครั้งที่สองคือฉากตรงกลางเรื่องนี้ และอีกครั้งคือฉากจบ ในฉากตรงกลางเรื่อง มันเป็นช่วงที่มาโคโตะปล่อยตัวเองไปกับการเดินเตร็ดเตร่ไปในเมือง เราได้เห็นซีนหลายๆซีนตัดสลับกันทั้งฉากเมือง ฉากผู้คนเดินไปมา ทว่าเมื่อหันกลับไปมองดูอีกครั้งโดยอิงจากคอนเซ็ปต์เรื่อง “โกสต์” หรือความรู้สึกของมาโคโตะที่มีต่อ “ตัวตน” ของตัวเอง ผมก็เริ่มเข้าใจฉากนี้ขึ้นมาทีเดียว ในช่วงนี้เหมือนจะไร้ความหมาย แต่หากดูดีๆ มีบางซีนที่หนังนำเสนอภาพผู้คนเดินไปมาอย่างมีชีวิตชีวา โดยมีหุ่นไซบอร์กตั้งอยู่ด้านหลัง มีบางซีนที่เห็นผู้คนวิ่ง แล้วต่อมามันก็มีซีนที่เป็นของหุ่นจำลองแต่เพียงอย่างเดียว ที่นี้ มันมีคำพูดของบาโต้ที่บอกว่า “ถ้าไม่มีโกสต์ มันก็เป็นแค่นุ่นเท่านั้น” ส่วนงานด้านภาพ มีหลายครั้งที่อนิเมะเรื่องนี้พยายามนำเสนอภาพให้ตัวละครโดยเฉพาะมาโคโตะเป็นเหมือนกับหุ่นไร้ชีวิตชีวา เมื่อเอาหลายๆอย่างมารวมกัน ผมถึงได้เริ่มเข้าใจขึ้นมาว่า

ฉากเพลง Making of Cyborg ในช่วงกลางเรื่อง มันอาจจะสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกของมาโคโตะที่เริ่มรู้สึกไม่แน่ใจในตัวตนของตัวเอง ตกกลางแล้วเธอคือมนุษย์ (เหมือนผู้คนทั่วไปที่ใช้ชีวิตภายในเมือง) หรือว่าเป็นหุ่น (เหมือนพวกหุ่นไซบอร์กในร้าน) กันแน่ คดีผู้เซ็ดหุ่นได้ทำให้ “ตัวฉันของฉัน” ของมาโคโตะเกิดวิกฤตอย่างใหญ่หลวง หัวใจสำคัญที่สุดของ Ghost in the shell อยู่ในตอนไคลแมกซ์ของเรื่อง เมื่อมาโคโตะได้เผชิญหน้ากับ “ผู้เซ็ดหุ่น” ซึ่งเฉลยว่าจริงๆแล้วเป็น AI หรือปัญญาประดิษฐ์ที่เชื่อว่าตัวเองเป็น “สิ่งมีชีวิต” เขาต้องการหลอมรวมตัวเองเข้ากับ “โกสต์” ของมาโคโตะ ขณะที่มาโคโตะกำลังลเล่เรื่องการ “รวมโกสต์กับผู้เซ็ดหุ่น” เธอลังเลเพราะกลัวว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับ “ตัวตน” ของเธอ หากรวมกันแล้ว “ตัวตน” ของเธอจะหายไปหรือไม่ ผู้เซ็ดหุ่นก็ตอบว่า

“การเป็นมนุษย์คือการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ความต้องการจะคงความเป็นตัวเองเอาไว้ นั่นแหละ คือสิ่งที่ จะสร้างขีดจำกัดเสียมากกว่า”

ในฉากสุดท้าย หลังจากมาโคโตะรวมโกสต์กับผู้ขีดหุ่น เธอเริ่มไม่แน่ใจว่าตัวเองเป็นมาโคโตะหรือผู้ขีดหุ่นกัน แน่ แต่จะเป็นอะไรก็ไม่สำคัญอีกต่อไป มาโคโตะเดินออกมาด้านนอก มองตัวเมืองอันกว้างใหญ่ และพูด ว่า “เอาละ จะไปไหนดีละ เน้ตมันไร้ขีดจำกัดซะด้วยนี่นะ” แม้หน้จะจบลงแค่นั้น แต่คนดูก็เข้าใจได้ง่าย ว่า มุมมองของมาโคโตะถูกขยายจนไร้ขีดจำกัดแล้ว

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทวินิยม

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (2560) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ปรัชญาทั่วไป” กล่าวถึงทวินิยมว่า เป็นทฤษฎีที่เป็นที่ รู้จักกันมากที่สุดเกี่ยวกับจิตกับกาย (dualism) ซึ่งถือว่าจิตกับกายเป็นของคนละอย่างจิตไม่สามารถลดทอนลง เป็นกาย ไม่สามารถลดทอนลงเป็นจิตได้ นักปรัชญาที่ถือว่าเป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีนี้คือเรอเนเดการ์ตส์ชาวฝรั่งเศส เจ้าของวลีอันมีชื่อเสียงว่า “ฉันคิดฉันจึงมีอยู่” เดการ์ตส์เสนอว่าจิตกับร่างกายไม่สามารถเป็นอย่างเดียวกันที่ เพราะเมื่อพยายามคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมผัสรับรู้ได้อาจไม่เป็นอย่างที่ปรากฏก็พบว่าหลังจากคิดอย่างถี่ถ้วน ที่สุดแล้ว ด้วยความคิดนั้นเองที่ไม่สามารถสงสัยได้ กล่าวคือไม่ว่าจะคิดว่าโลกที่มองเห็นอยู่นี้ อาจไม่เป็นจริง อย่างไรก็ตาม ตัวความคิดที่กำลังคิดอยู่ว่าโลกนี้มีจริงหรือไม่ ด้วยความคิดนี้เองที่ไม่อาจสงสัยได้ว่ามีจริงหรือไม่ เพราะการคิดหรือการสงสัยนี้เองที่เป็นตัวยืนยันว่ามีจริงเพราะตัวคิดหรือตัวสงสัยก็คือตัวเดียวกันกับตัวกระแส ความคิดดังกล่าวด้วยเหตุนี้เดการ์ตส์จึงสรุปว่าไม่ว่าจะอย่างไรจิตหรือความคิดอย่างหนึ่งกับร่างกายหรือลสาร วัตถุอีกอย่างหนึ่งไม่สามารถเป็นอย่างเดียวกันได้พูดอีกอย่างก็คือว่าความเป็นจริงของธรรมชาติเป็นสองคือ สสารกับจิตซึ่งก็เป็นที่มาของชื่อทฤษฎีว่าทวินิยมทฤษฎีนี้อันที่จริงมีมา แต่โบราณ แต่มาได้รับการขัดเกลา ในรูปแบบของปรัชญาสมัยใหม่ในความคิดของเดการ์ตส์คนโบราณเชื่อว่าร่างกายของเรามีสิ่งที่เรียกว่า “วิญญาณ” สิ่งอยู่วิญญาณในที่นี้เป็นการใช้ศัพท์แบบชาวบ้านซึ่งหมายถึงอะไรก็ตามที่ทำให้ร่างกายที่เป็นเนื้อ หน้กับกระดูกมีชีวิตขึ้นมาได้ไม่เหมือนกับคำ “วิญญาณ” ในพุทธปรัชญาที่หมายถึงการรับรู้อันเกิดจากการ ติดต่อกันระหว่างอายตนะ เช่น ตาหรือหูกับโลกภายนอกในภาษาของคนโบราณร่างกายของเรามีวิญญาณสิ่ง อยู่และเมื่อร่างกายตายลงวิญญาณก็จะหลุดออกจากร่างไปหาร่างใหม่อาศัยอยู่ออกไปทฤษฎีนี้มีในศาสนาต่าง ๆ เกือบทุกศาสนายกเว้นพระพุทธศาสนาซึ่งไม่เชื่อว่าสิ่งที่มาสิงอาศัยอยู่ในร่าง (ที่เรียกแบบไม่ถูกต้องว่า “วิญญาณ”) มีอยู่จริง ๆ เราจะอภิปรายทฤษฎีอันสำคัญในพุทธศาสนานี้กันต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการเชื่อว่า มีวิญญาณที่มาสิงร่างนี้ก็เข้ากันได้ดีกับทวินิยมในปรัชญาสมัยใหม่ของเดการ์ตส์ (ซึ่งก็เป็นเหตุให้นักปรัชญา ปัจจุบัน)

ปัญหาใหญ่มากของเดการ์ตส์และทุกคนที่คิดแบบทวินิยมก็คือว่าจะอธิบายการเชื่อมโยงกันระหว่างจิตกับกายได้อย่างไร การเชื่อมโยงกันนี้ไม่เป็นที่สงสัยเลยเพราะเราประสบอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันเมื่อเราตั้งใจยกแขนขึ้นเราก็เห็นแขนยกขึ้น ใจเราบอกว่าจะยกแขนแล้วก็ตั้งใจยกขึ้นสิ่งที่เกิดขึ้นคือใจของเราบอกกายคือแขนให้ยกขึ้น แสดงว่าต้องมีความสัมพันธ์กันหรือการติดต่อกันระหว่างใจกับแขนแต่ตามทวินิยมเป็นจริงกล่าวคือจิต (หรือใจ) กับกายแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดการจิตอยู่โลกของมันเองโดยสิ้นเชิงจะมายู่กับโลกของสสารร่างกายได้อย่างไร เดการ์ตส์ประสบกับปัญหานี้มาตั้งแต่แรกและเสนอคำตอบว่าจิตกับสสารติดต่อกันได้ที่ว่าไม่สามารถเข้าใจได้ว่าสองอย่างนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กันแบบเรื่องยกแขนนี้ได้อย่างไรตอบ pineal gland ที่อยู่กึ่งกลางด้านล่างของสมอง แต่ข้อเสนอของเดการ์ตส์ไม่ได้ช่วยอะไรเลยเพราะต่อม pineal gland นี้เป็นสสารวัตถุแล้วจิตใจจะมาทำอะไรกับโลกของสสารในต่อมนี้ได้อย่างไรเรื่องนี้เดการ์ตส์ไม่ได้ให้คำตอบไว้อย่างไรก็ตามทวินิยมก็มีข้อดีตรงที่เป็นทฤษฎีที่ตรงกับสามัญสำนึกของเราว่าเรามีจิตมีความคิดความรู้สึกที่เราสัมผัสอยู่ตลอดเวลา ความคิดความรู้สึกดังกล่าวนี้ในฐานะที่เป็นสิ่งที่จิตรับรู้ได้โดยตรงเรียกว่า “ เควเลีย ” (qualia) ตัวอย่างที่เป็นรู้จักกันดีมากที่สุดอย่างหนึ่งมาจากบทความอันมีชื่อเสียงของโทมัสเนเกล (Thomas Nagel) เรื่อง “ การเป็นค้างคาวเป็นอย่างไร? ” (“What Is It Like to be a Bat?”) ประเด็นสำคัญในบทความนี้ก็คือการเป็นค้างคาวนั้นหมายถึงจะต้องสามารถรับรู้เสียงอัลตราโซนิก (คลื่นเสียงที่สูงกว่าหูมนุษย์จะรับรู้ แต่ค้างคาวรับรู้ได้) ที่ค้างคาวส่งออกไปเพื่อหาตำแหน่งของแมลงที่เป็นเหยื่อการที่ค้างคาวสามารถส่งเสียงนี้ออกไปได้เป็นข้อได้เปรียบทางการวิวัฒนาการเป็นอย่างมากเพราะทำให้สามารถจับแมลงได้ในที่มืดสนิทเนเกลเสนอว่าเราไม่สามารถตอบคำถามได้ว่าการเป็นค้างคาวเป็นอย่างไรเพราะเราไม่มีโครงสร้างการรับรู้คลื่นเสียงที่สูงจนหูของเรารับไม่ได้เราจึงไม่มีทางจะจินตนาการว่าเสียงนี้เป็นอย่างไรเพราะเสียงใด ๆ ที่เราคิดได้จะต้องเป็นเสียงที่เราได้ยินได้เท่านั้นซึ่งก็ต้องเป็นเสียงที่มีความถี่คลื่นไม่สูงเกินกว่าขอบเขตที่มนุษย์จะได้ยินเมื่อไม่มีทางคิดได้ว่าเสียงอัลตราโซนิกเป็นอย่างไรมนุษย์เลยไม่มีทางที่จะจินตนาการได้ว่าการเป็นค้างคาวหรือการมีการรับรู้โลกแบบเดียวกับค้างคาวนั้นเป็นอย่างไรเสียงที่ค้างคาวรับรู้ได้

แต่เรารับไม่ได้ก็เป็นควเลียอย่างหนึ่งการที่มีควเลียที่มนุษย์รับรู้ไม่ได้นี้ก็แสดงว่าการบรรยายโลกแบบเป็น “ ภาวิสัย ” ล้วน ๆ เช่นการบรรยายคลื่นเสียงอัลตราโซนิกด้วยกราฟคลื่นเสียงไม่สามารถบอกเราได้ว่า “ การเป็นค้างคาว ” เป็นอย่างไรเพราะไม่ว่ากราฟจะละเอียดเพียงใดก็เป็นคนละอย่างกับสภาพของเสียงที่เราไม่มีทางได้ยิน แต่ค้างคาวได้ยินตัวสภาพเสียงนี้เองคือควเลียเนเกลเสนอว่าเนื่องจากเราไม่สามารถลดทอนควเลียลงไปเป็นการบรรยายแบบภาวิสัยหรือแบบบุคคลที่สามได้และเมื่อทำไม่ได้ก็หมายความว่ามึบางอย่างที่อยู่พ้นไปจากการบรรยายแบบบุคคลที่สามซึ่งก็หมายความว่าทวินิยมเป็นความจริง นอกจากเรื่องค้างคาวแล้วตัวอย่างอีกประการหนึ่งที่นักปรัชญาฝ่ายทวินิยมชอบยกมาอ้างคือเรื่องผีดิบหรือที่ในภาษาอังกฤษเรียกว่า “ Zombie ” ประเด็นคือว่าสมมติว่ามีผีดิบที่เหมือนคนทุกอย่างพูดได้เดินได้นั่งได้ยืนได้นอนได้คุยได้ขับรถได้ยิ้มได้ร้องไห้ได้เหมือนคนทุกอย่างหน้าตาเหมือนคนทุกอย่างไม่มีผิดเพี้ยน แต่แตกต่างจากคนเพียงประการเดียวคือไม่มีจิตสำนึกคือทุกอย่างที่ผีดิบทำไปจะเป็นเหมือนกับหุ่นยนต์ที่ทำกริยาอาการทุกอย่างเหมือนคนเพียง แต่

หุ่นยนต์กับผีดิบนี้ไม่มีความคิดหรือความรู้สึกข้างในแบบที่เรามี หากเราสามารถคิดได้ว่าการมีผีดิบแบบนี้ เป็นไปได้เราก็คิดแบบทวินิยมกล่าวคือเราเชื่อว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ว่าผีดิบหรือหุ่นยนต์จะเหมือนเรามาก เพียงใด แต่สิ่งที่ขาดไปจากสิ่งเหล่านี้ก็คือตัวจิตใต้สำนึก (Consciousness) ซึ่งการยืนยันว่ามีตัวจิตใต้สำนึก ที่ว่านี้ก็เท่ากับยืนยันว่าในโลกของความเป็นจริงมีสิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถทอนลงเป็นสสารวัตถุได้ด้วยอย่างเรื่องนี้ พยายามจะชี้ให้เห็นว่าทวินิยมเป็นจริงเพราะหากเราคิดว่าผีดิบกับคนธรรมดาต่างกัน (ภายใต้สมมติฐานว่า รูปลักษณะภายนอกไม่มีอะไรต่างกันเลย) สิ่งที่ทำให้ต่างกันก็คือตัวจิตนี้เองซึ่งไม่สามารถทอนลงเป็นสสารวัตถุได้ ในทางตรงกันข้ามนักปรัชญาฝ่ายเอกนิยมจะบอกว่าหากมี “ผีดิบ” ที่เหมือนคนทุกประการแบบที่ว่าผีดิบนั้นก็ คือคนธรรมดาอีกหนึ่งคนนั่นแหละไม่มีอะไรแตกต่างกันเราไม่สามารถรู้ได้ว่าคนอื่นเช่นเพื่อนเราที่นั่งข้าง ๆ มี จิตหรือเปล่านับประสาอะไรกับตัวอย่างเรื่องผีดิบที่ยกมานี้เราจะพิจารณาประเด็นนี้อีกครั้งเมื่อเราพิจารณา ทรรศนะแบบเอกนิยม

ปิยณัฐ ประถมวงษ์ (2561) ได้เขียนบทความเรื่อง “ปรัชญาจิตและปรัชญาประชานศาสตร์ (เบื้องต้น)” กล่าวถึงทวินิยมว่า เดการ์ตส์ (Descartes, ศ.ศ. 1596 – 1650) นักปรัชญาผู้มีอิทธิพลทางความคิด ต่อระบบปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่ได้เสนอแนวคิดทวินิยม โดยเสนอว่าจิตเป็นสิ่งที่มีความสมบูรณ์แตกต่างจากร่างกายและโลกกายภาพ กล่าวคือ จิตเป็นสิ่งที่อยู่ในขอบเขตที่เหนือไปกว่าโลกกายภาพและไม่ดำรงอยู่ในพื้นที่ และเวลา (space and time) เดียวกันกับโลกกายภาพ อาจกล่าวได้ว่า วัตถุและโลกกายภาพเป็นสิ่งที่สังเกตได้ (observable) และดำรงอยู่ในพื้นที่ และเวลาซึ่งมีความสมบูรณ์ที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติ (Natural Law) ในขณะที่จิตถือเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในอีกขอบเขตหนึ่งซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ ลักษณะดังกล่าวหมายความว่าแก่นแก่นสรรพสิ่งในจักรวาลนั้นมีอยู่ 2 ประเภท หรือเป็นทวิลักษณะ (ทวิ แปลว่า สอง) กล่าวคือแบ่งเป็น จิตและโลกกายภาพ (พึงตระหนักว่าร่างกายของเราถือว่าเป็นโลกกายภาพ)

เดส์การ์ตส์เสนอว่า “ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” (I think. Therefore, I exist.) หมายถึงว่า การมีอยู่ของจิตเรานั้นถือเป็นเรื่องแน่แท้ เมื่อเรา “คิด” ไม่ว่าจะเป็นการคิดสิ่งใดก็ตามแต่ เนื้อหาทางความคิดทุกประเภทเป็นหลักฐาน ยืนยันชัดเจนว่า “ฉันมีอยู่” หรือ “ฉันเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่” สำหรับเดส์การ์ตส์ “จิต” และ “ความคิด” จึงเป็นสิ่งแน่แท้ และถือว่าเป็นแหล่งที่มาที่รับประกันถึงการที่เรามีความรู้ทั้งปวงต่อตัวเราเอง โลกและจักรวาล เดส์การ์ตส์จึงสรุปว่า ฉันคือสิ่งที่สามารถคิดได้ (I am a thinking thing) พูดอีกอย่างหนึ่งคือ ฉันกับความคิดคือสิ่งเดียวกัน ฉันคือความคิด

ปรัชญาของเดส์การ์ตส์ก่อให้เกิดวิธีคิดเรื่องการแบ่งแยกระหว่างจิตกับร่างกาย(รวมถึงโลกกายภาพ) ซึ่งในทางปรัชญาเรียกว่า การแบ่งแยกแบบคาร์ทีเซียน (Mind-Body Cartesian Split) สำหรับเดส์การ์ตส์ จิตคือสิ่งที่ดำรงอยู่ในดินแดนแห่งความคิดอันชัดเจนเที่ยงแท้หรือเหตุผล (rationality) ส่วนร่างกายและโลกกายภาพคือสิ่งที่ดำรงอยู่ในโลกประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่แน่แท้และย่อยสลายไปตามกาลเวลา ลักษณะดังที่กล่าวมาคือ

แนวคิดทวินิยม อาจสรุปคร่าวๆ ได้ว่า แนวคิดทวินิยมคือแนวคิดที่เชื่อว่า จิตคือสิ่งที่ไม่ใช่กายภาพ (non-physical) จิตและร่างกายคือสิ่งที่อยู่คนละมิติกัน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลนิยม

พิพัฒน์ สุขยะ (2554) ได้เขียนบทความเรื่อง “เหตุผลนิยม – ประสบการณ์นิยม” กล่าวถึงเหตุผลนิยมว่า คำว่า “rationalism” มีรากศัพท์จากภาษาละตินคำว่า “ratio” ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “reason” และหมายความถึง “เหตุผล” ในภาษาไทย เหตุผลนิยมเป็นทัศนะทางปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะทางความคิดของมนุษย์ในการได้มาซึ่งความรู้ ได้แก่ การใช้เหตุผลแบบก่อนประสบการณ์ (a priori reason) ซึ่งเนื้อหาของความรู้จากเหตุผลจะแสดงออกมาในรูปประโยควิเคราะห์ (analytic statement) และวิธีการเข้าถึงพื้นฐานแห่งความรู้ของนักคิดกลุ่มนี้จะยึดถือวิธีการนิรนัย (deduction) เป็นสำคัญ ภาพความเข้าใจกว้างๆ ก็คือ เป็นทัศนะที่เน้นบทบาทหรือความสำคัญของเหตุผล รวมไปถึงอัจฉัตติกญาณ (intuition) ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้

ในอดีตนักปรัชญาที่มีทัศนะในทำนองนี้มีอยู่มากพอควร คนเด่นๆเช่น พาร์มินิเดส (Parmenides) เซโนแห่งเอเลีย (Zeno of Elea) เพลโต (Plato) เซนต์ออกัสติน (St. Augustine) แต่เมื่อก้าวถึงนักเหตุผลนิยมแล้ว จะละเอียดไม่พุดถึงนักปรัชญากลุ่มนี้ไม่ได้เด็ดขาด นั่นก็คือ “นักเหตุผลนิยมภาคพื้นทวีปยุโรป” (continental rationalists) ประกอบไปด้วย เรอเนเดการ์ตส์ (Rene Descartes: 1596-1650) เบนเนติก เดอ สปิโนซา (Benedict de Spinoza: 1632-1677) และก๊อตฟรีด วิลเฮล์ม ไลบ์นิซ (Gottfried Wilhelm Leibniz: 1646-1716) ซึ่งมีอิทธิพลและบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานสำคัญให้กับแนวคิดแบบเหตุผลนิยม

เดส์การ์ตส์ได้แบ่งความคิด (ideas) หรือมโนทัศน์ (concepts) ของมนุษย์ออกเป็นสามประเภท คือ ความคิดจากภายนอก (adventitious ideas) ความคิดจากการสร้าง (factitious ideas) และความคิดแบบที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด (innate ideas) เดส์การ์ตส์อธิบายว่าความคิดแบบแรกได้จากประสบการณ์กับโลกภายนอก ความคิดแบบที่สองสร้างขึ้นด้วยจินตนาการ และความคิดแบบที่สามมีอยู่กับตัวเรามาแต่ดั้งเดิม โดยได้รับมาจากพระเจ้า ความคิดสองประเภทแรกอาจขาดความแจ่มแจ้งและชัดเจน (clear and distinct) หรือขาดความเที่ยงตรงในการแสดงถึงความเป็นจริง ต่างจากความคิดแบบติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งมีความบริสุทธิ์ ไม่ขึ้นกับประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสและไม่อาจคิดจินตนาการขึ้นเองได้ ความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิดจะมีปรากฏอย่างแยกไม่ออกอยู่ในการคิดใช้เหตุผลของจิต และความจริงในตนเอง (self-evident truth) ของความคิดแบบนี้รู้ได้ก็ด้วยเหตุผล ตัวอย่างที่สำคัญของความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น รูปทรงเรขาคณิตที่สมบูรณ์แบบ หรือความคิดเรื่องพระเจ้าที่ทรงไว้ซึ่งความสมบูรณ์แบบ เนื่องจากความสมบูรณ์แบบไม่อาจหาได้

ในโลก จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าความคิดเกี่ยวกับรูปทรงเรขาคณิต หรือความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าได้มาจากประสบการณ์หรือการคิดจินตนาการบนพื้นฐานประสบการณ์อันจำกัดของมนุษย์

ซีวัวร์น อัดพัตน์ (2542) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ญาณวิทยา(ทฤษฎีความรู้)” กล่าวถึงเหตุผลนิยมว่า เรเน เดการ์ตส์ (Rene Descartes 1596-1650) ได้รับสมญาว่าเป็นบิดาของปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่เป็นคนแรกที่ยุบายมหาคำตอบและได้อธิบายว่าความรู้ที่แท้จริงเกิดจากเหตุผลความรู้ย่อมได้มาจากการใช้ปัญญาพิจารณาเห็นอย่างชัดเจนโดยอาศัยเหตุผล คำว่าเหตุผลของเดการ์ตส์นั้นหมายถึงเหตุผลที่เกิดจากสัญชาตญาณหรือญาณพิเศษ (Intuition) มิใช่เหตุผลที่เกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสและมีเหตุผลที่เกิดจากวินิจฉัย (Judgment) หรือการอนุมาน (inference) หรือจินตนาการ (Imagination) แต่เป็นเหตุผลที่เกิดขึ้นโดยอาศัยจิตใจที่สว่างสงบแน่วแน่เป็นเหตุผลที่ปราศจากข้อสงสัยโดยประการทั้งปวงสัญชาตญาณเกิดขึ้นโดยตรงแจ่มชัดแจ้งในตัวไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เพราะพระเจ้าได้ประทานให้ตั้งแต่แรกเกิดความคิดที่มีเหตุผลที่พระเจ้าเป็นเจ้าของได้แก่ ความคิดเกี่ยวกับความเป็นเหตุและผลที่เรียกว่าเหตุการณ์ (Causality) ความไม่มีที่สิ้นสุด หรือ

อนันตภาพ (Infinity) ความเป็นนิรันดรหรือนิรันตภาพ (Eternity) ตลอดจนถึงความคิดเกี่ยวกับพระเจ้า จัดว่าเป็นความคิดติดตัวมา แต่กำเนิด (Innate Ideas) เหตุผลที่ได้รับมาจากความคิดติดตัวมา แต่กำเนิดชัดเจนแจ่มแจ้งเช่นเดียวกับเหตุผลมาจากความจริงที่ไม่ต้องการพิสูจน์ (Axiom) และคำนิยาม (Definition) ในวิชาเรขาคณิตมาสนับสนุนแนวความคิดของตนเดการ์ตส์ถือว่าบทสรุปที่ได้มาจากคณิตศาสตร์จัดเป็นความรู้ที่สมบูรณ์ถึงแม้ว่าทฤษฎีความรู้ของเดการ์ตส์จะมีข้อเฉพาะว่าเหตุผลนิยม (Rationalism) ก็ยังมีข้ออีกอย่างหนึ่งว่าเหตุผลนิยมเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Rationalism) นักเหตุผลนิยม (Rationalist) ถือว่าความรู้ที่มีมาก่อน (A priori) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนคือมีอยู่ในจิตใจ

นักปรัชญาเหตุผลนิยมอาจมีแนวความคิดแตกต่างกันเช่นเมื่อพูดถึง Innate Ideas เดการ์ตส์มีทัศนะว่าความคิดบางประเภทเท่านั้นที่เป็น Innate Ideas สปิโนซ่าเห็นด้วยกับเดการ์ตส์ แต่ไลบ์นิซถือว่าความคิดทั้งหมดเป็น Innate Ideas คือเป็นความคิดที่ติดตัวมา แต่กำเนิดทัศนะของไลบ์นิซมีอยู่ว่าความคิดทั้งหลายมีอยู่แล้วในจิต แต่มันยังไม่ชัดเจนเช่นเดียวกับรูปต่าง ๆ มีอยู่แล้วในหินอ่อน แต่เมื่อใจทำงานกลั่นกรองมันออกมามันจึงปรากฏแจ่มแจ้งชัดเจนเช่นเดียวกับรูปต่าง ๆ ที่แกะสลักออกจากหินอ่อนย่อมปรากฏชัดเป็นรูปคนบ้างสัตว์บ้างเมื่อนายช่างแกะมันออกหินอ่อนหนึ่งเมื่อพูดถึงหน้าที่ของประสาทสัมผัสนักเหตุผลนิยมต่างก็มีเหตุผลเป็นของตนเองไม่ลงรอยกันบางคนถือว่าสิ่งที่ได้มาจากประสาทสัมผัสมีคุณค่าอยู่บ้าง แต่มันก็เป็นความรู้ชนิดไม่สมบูรณ์อาจผิดพลาดได้ แต่อย่างไรก็ตามนักเหตุผลนิยมทั้งหมดมีทัศนะตรงกันเกี่ยวกับปัญหา

ที่ว่า“ความรู้ที่แท้จริงได้มาจากไหน” โดยมีความเห็นร่วมกันว่าความรู้ที่แท้จริงได้มาจากการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลไม่ใช่ได้มาจากการสังเกตหรือประสบการณ์ภายนอกคำว่า Rational หมายถึงเหตุผลที่อินี่มีความเชื่อว่าเหตุผลเป็นเครื่องให้ความจริงเป็นบ่อเกิดของความจริงและเป็นบ่อเกิดของความรู้ต่าง ๆ ดังนั้นเหตุผลในที่นี้มีความหมายแตกต่างจากที่เราใช้กันทั่ว ๆ ไปเราไม่หมายถึงสิ่งที่ได้จากประสบการณ์ตัวอย่างเช่นมีส้มอยู่ 10 ผลรับประทานไปเพียง 5 ผลปรากฏว่าหวานก็สรุปว่าส้มหวานข้อสรุปนั้นมีเหตุผล แต่ในที่นี้หมายถึงว่าจากประสบการณ์ทำให้เราเชื่อว่าส้มนั้นหวาน แต่ถ้าสรุปว่าส้มคงจะต้องหวานคำสรุปนี้มีเหตุผลตามความหมายที่ว่ามันไม่ใช่ว่าเป็นเหตุผลที่นักเหตุผลนิยมได้พูดกันฉะนั้นปัญหามีอยู่ว่า Rationalism หมายความว่าอย่างไร ความคิดทั่วไปของนักเหตุผลนิยมประการแรกมีอยู่ว่าความจริงต้องตายตัวหมายความว่า $242 = 4$ และจะต้องเป็น 4 เสมอไปมุมทั้งสามของสามเหลี่ยมเมื่อรวมกันเข้าเท่ากับ 2 มุมฉากอันนี้เป็นความจริงที่ตายตัวสมบูรณ์ สมมติว่า $2 + 2 = 5$ แสดงว่าความจริงไม่ตายตัวหรือว่าเอาสามเหลี่ยมมารวมเข้ากันแล้วไม่เท่ากับ 2 มุมฉากมันก็ไม่ตายตัวคำว่าตายตัวหมายความว่าไม่ขึ้นอยู่กับอะไรความจริงของมันอยู่ที่ตัวของมันนี่คือทัศนะของนักเหตุผลนิยมที่ว่าความจริงจะเป็นเมื่อมันตายตัวคือ แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นจะต้องมี Absolute Certainty (ความแน่นอนเด็ดขาด) ไม่เพียง แต่น่าจะเป็นไปได้หรือ Probability และความจริงนี้เป็นจริงแม้กระทั่งทุกอย่างในโลกถ้าความจริงตายตัวต้องยอมรับว่าประสบการณ์ไม่สามารถให้ความจริงได้ ประสบการณ์คือความรู้ที่เราได้จากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเช่นความรู้ตอนเที่ยงแดดร้อนถ้าวัดจะตายตัวคือ 90 ฟาเรนไฮท์ แต่ถ้าออกจากห้องเย็นหรือออกจากเตาอบใหม่ ๆ จะรู้สึกร้อนไม่เท่ากันกายไม่สามารถจะบอกความร้อนได้เพราะกายของคนที่อยู่ในห้องเย็นกับกายของคนที่ไม่อยู่ในที่ไม่เย็นเมื่อประสบกับภาวะอากาศเช่นเดียวกันที่มีความรู้สึกไม่เหมือนกันอยู่ที่ว่าสภาพของเราจะเป็นอย่างไรรณนั้นกายของเราก็เชื่อไม่ได้บางครั้งเรามองดูไปตามถนนเวลาแดดร้อนจัดจะดูเหมือนมีน้ำเพิงนองบนถนนทั้ง ๆ ไม่มีน้ำเมื่อมองดูรางรถไฟในระยะใกล้จะเห็นว่ารางรถไฟเป็นเส้นขนานกัน แต่เมื่อมองไปไกล ๆ จะเห็นรางรถไฟมาบรรจบเป็นเส้นเดียวกันความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่หูของเราก็เชื่อไม่ได้ในบางครั้งอาจให้ความจริงและความเท็จแก่เราได้ทั้งนั้นแม้วิธีการของการอุปมาน (Induction) อัน ได้แก่ การคิดหาเหตุผลจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถให้ความจริงแก่เราได้เหมือนกันเพราะฉะนั้นความรู้จะตายตัวก็ต้องสรุปว่าไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ถ้าความรู้ไม่ได้เกิดจากประสบการณ์แล้วความรู้ก็จะเกิดจากอะไรเมื่อพูดถึงความรู้ที่มีอยู่ 2 ประเภทคือหมายถึง

1. A priori ความรู้ที่เกิดก่อนประสบการณ์ซึ่งเป็นความรู้มีอยู่ก่อนแล้วในจิต
2. A posteriori หมายถึงความรู้เกิดภายหลังจากการมีประสบการณ์การรู้ว่าน้ำเดือดที่ 100 องศาเซนติเกรด เป็น A posteriori เพราะเราได้สิ่งที่เกิดขึ้นหลังประสบการณ์คือจากการทดลองและ A posteriori ก็คือความรู้ที่เกิดจากการอุปมาน (Induction) การสังเกตการทดลองอีกตัวอย่างหนึ่งถ้าไฟร้อนจากการที่เรารู้ว่าไฟร้อนเพราะเคยจับและเกิดความรู้ว่าไฟร้อนก็เป็น A posterior ส่วน A Prior หมายถึงความรู้ที่เกิดมาก่อนมีประสบการณ์คือเกิดขึ้นเองโดยไม่อาศัยประสบการณ์มีปัญหาว่าถ้าไม่มีประสบการณ์ความรู้จะเกิดขึ้นได้

อย่างไร? นักเหตุผลนิยมกล่าวว่าความรู้เกิดจากการคิดตัวอย่างเช่นในวิชาคณิตศาสตร์เราหาความรู้ได้จากการคิดไม่ใช่ได้ความรู้มาโดยอาศัยประสบการณ์ แต่ได้มาโดยอาศัยการคิดเท่านั้นถ้าต้องการทราบว่า 2×2 หรือ 4×4 เป็นเท่าไร? เรารู้ได้โดยการคิดไม่ใช่การนับเหตุผลคืออะไรตามที่คณะของนักเหตุผลนิยมเหตุผลก็คือกิจกรรมของจิตการใช้เหตุผลเป็นกิจกรรมของจิตการคิดเป็นหน้าที่ของเหตุผลการวิ่งการเคลื่อนไหวเป็นหน้าที่ของกายฉะนั้นเหตุผลตามความหมายที่ให้ไว้เรียกว่าเป็นปัจจัยให้เราได้ค้นพบหรือได้รับสิ่งที่จริงเรียกว่า Truth Truth ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการคิดของจิต แต่อย่างไรก็ตามจิตของคนเราอาจคิดผิดก็ได้ถ้าสภาพจิตใจของคนผู้นั้นไม่อยู่ในภาวะปกติถ้าจะกล่าวโดยการยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบความรู้เปรียบเทียบเหมือนขุมทรัพย์ดังสุนทรภู่ท่านได้กล่าวไว้ว่า “มิวิชาเหมือนมิทรัพย์อยู่นับแสนจะตกถิ่นฐานใดไม่ขาดแคลน” การคิดก็คือการขุดขุมทรัพย์ขึ้นมา แต่ต้องยอมรับว่าความรู้เกิดจากการคิดของจิตหรือยอมรับว่าประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีส่วนช่วยให้เกิดความรู้ขึ้นมาได้เหมือนกันความคิดเปรียบเทียบเหมือนผู้ขุดความรู้เปรียบเทียบเหมือนเครื่องมือในการขุดขุมทรัพย์ประสบการณ์เปรียบเทียบเหมือนภาชนะที่ใส่ทรัพย์ที่ขุดขึ้นมาได้ ดังนั้นประสบการณ์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ความคิดเป็นความคิดขึ้นมาได้ถ้าเราไม่เคยสัมผัสอะไรมาก่อนความคิดก็เกิดขึ้นไม่ได้ แต่ความจริงก็มีอยู่แล้วในจิตเป็น แต่ไม่มีจอบ (ความรู้) ที่จะขุดเท่านั้นคือมนุษย์จะมีความคิดเนื่องจากมีร่างกายความคิดของเราต้องอาศัยร่างกาย (ความคิดเป็นหน้าที่ของจิตจิตอาศัยร่างกายอยู่) อนึ่งประสบการณ์เป็นเครื่องช่วยให้ความรู้ปรากฏสมมติว่าเราอยู่ในห้องมืดต้องการฉายสไลด์เรามีฟิล์มสไลด์อยู่แล้วเพียง แต่ฟิล์มสไลด์เรามองไม่เห็นถนัดเมื่อไม่มีไฟไม่มีจอไม่มีเครื่องฉายก็ไม่สามารถที่จะฉายสไลด์ได้หรือภาพไม่สามารถที่จะปรากฏได้ แต่เครื่องมือเหล่านั้นก็ไม่ใช่ตัวการที่จะทำให้เกิดภาพเพราะภาพมีอยู่แล้วในฟิล์มสไลด์ แต่แสงให้ภาพปรากฏประสบการณ์ก็เช่นเดียวกันถ้าไม่มีความรู้ก็เกิดขึ้นไม่ได้ประสบการณ์เป็นต้นกำเนิดของความจริงและความรู้ก็ไม่ใช่ต้นกำเนิดของความเป็นจริงพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือประสบการณ์เป็นพาหนะเป็นเครื่องมือที่จิตอาศัยเอาความจริงขึ้นมาจากตัวมันความสัมพันธ์ทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกจะสะท้อนภาพทั้งหลายของความคิดออกมาให้เราเห็นฉะนั้นความรู้ที่แท้จริงจึงเกิดจากความคิดที่มีเหตุผลเพราะพวกนี้มีความเชื่ออยู่ว่าแม้เราจะมีเหตุผลไม่เหมือนกัน แต่เมื่อถึงจุดสุดยอดแล้วเหตุผลของทุกคนก็ต้องเหมือนกันทุกคนที่เรียนคณิตศาสตร์มาเป็นขั้น ๆ จะต้องยอมรับว่า $4 + 2 = 2$ หรือ $4 \times 4 = 8$ $8 + 8 = 16$ ฯลฯ ฉะนั้นการศึกษาจึงไม่ใช่การแสวงหาความรู้ แต่เป็นการดึงเอาความรู้ที่มีอยู่แล้วในจิตใจออกมาให้ปรากฏความรู้จึงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ในตัวบุคคลแต่ละคนการที่เราเชื่อเช่นนั้นเราไม่ได้เชื่อบุคคลที่เป็นเจ้าของความคิด แต่เชื่อด้วยตัวเราเองเขาเป็นเพียง แต่ผู้ทำให้เราคิดนี้เรียกผู้อื่นเป็นผู้ช่วยให้ความคิดของเราปรากฏได้ แต่ความคิดนั้นก็มิอยู่แล้วในตัวเราความจริงแท้และแน่นอนเกิดจากคณิตศาสตร์เดการ์ตส์นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเป็นนักคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเพราะเขาได้ค้นพบวิชาคณิตศาสตร์แขนงหนึ่งคือ Analytic Geometry หรือ Coordinate Geometry เดส์การ์ตส์มีความคิดว่าความจริงจะต้องเป็นความจริงที่เป็นหลักของตัวเองปรากฏชัดด้วยตัวของมันเอง (Self-evident) หมายความว่าต้องขึ้นอยู่กับตัวเองหรือจะต้องตายตัวและแน่นอนไม่อาศัยภาวะปัจจัยอื่นมาเป็นเครื่องประกอบเนื่องจากลัทธินี้ไม่อาศัยวิทยาศาสตร์เป็นต้นกำเนิด แต่อาศัย

คณิตศาสตร์วิชาที่ใช้คณิตศาสตร์หรือความคิดที่ได้จากคณิตศาสตร์เด่นชัดกว่าที่ได้จากวิทยาศาสตร์หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งบรรดาศาสตร์ทั้งหลายคณิตศาสตร์เป็นศาสตร์ที่บริสุทธิ์โดยแท้จริงเมื่อพิจารณาจากคำกล่าวนี้แล้วทำให้เกิดความเชื่อในคณิตศาสตร์มากขึ้น แต่ก็มีคำกล่าวของนักคณิตศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งชื่อไอสไตน์ได้กล่าวไว้ให้เราคิดอยู่ตอนหนึ่งว่า “บรรดาศาสตร์ทั้งหลายคณิตศาสตร์เป็นศาสตร์ที่บริสุทธิ์ฉันใดบรรดาศาสนาทั้งหลายพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่บริสุทธิ์ฉันนั้น” ความจริงที่ได้จากการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์เป็นความจริงที่ไม่มีใครโต้แย้งได้เป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น แต่ความจริงทางวิทยาศาสตร์ก็มีการโต้แย้งกันได้ความจริงที่ได้มาจากคณิตศาสตร์โต้แย้งไม่ได้ความจริงที่ปรากฏออกมาอย่างไรมันก็เป็นอย่างนั้น ส่วนความจริงที่เราได้จากวิทยาศาสตร์สาขาอื่นนอกจากคณิตศาสตร์นั้นจะเห็นได้ว่าการลบล้างกันบ่อย ๆ สมัยก่อนเชื่ออย่างหนึ่งสมัยปัจจุบันเชื่ออย่างหนึ่งสมัยก่อนเชื่อว่าโลกแบน แต่สมัยนี้ความคิดก็เปลี่ยนไปเชื่อว่าดวงอาทิตย์หมุนรอบโลกความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มาจากวิชาการด้านอื่น ๆ ก็อาจเปลี่ยนไปอีกความรู้ทั้งหลายที่ได้จากประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงเสมอ ๆ ไม่แน่นอน

ส่วนความจริงทางคณิตศาสตร์ยังไม่มีใครคัดค้านว่า $2 + 2$ ไม่เท่ากับ 4 และจุดเด่นนี้เป็นความแม่นยำตายตัวซึ่งเป็นหัวใจของความจริงฉะนั้นเราต้องอาศัยวิชาคณิตศาสตร์และเอาความจริงนั้นมาเป็นความรู้ในการศึกษาวิชาการต่าง ๆ เมื่อพิจารณาถึงวิชาเรขาคณิตจะเห็นว่าทฤษฎีมีบทบาทมากมายบทหลัง ๆ เชื่อว่าจริงก็อ้างบทก่อนมายืนยันและบทที่นำอ้างนี้ก็อ้างบทก่อน ๆ อีกจนกระทั่งในที่สุดก็มาถึงความจริงอันหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานเป็นหลักของความจริงทั้งหลายที่ได้จากวิชานี้ก็คือ Axiom ซึ่งเป็นความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์โดยวิชาคณิตศาสตร์คือเอาความจริงอันหนึ่งมายืนยันความจริงอีกอันหนึ่งความจริงที่เอามายืนยันนั้นถ้าตัวมันไม่จริงในตัวมันจะต้องอาศัยอีกอันหนึ่งมาพิสูจน์อยู่เรื่อย ๆ และในที่สุดก็จะมาถึงอีกจุดหนึ่งที่เป็นจริงโดยตัวของมันเองซึ่งไม่ต้องพิสูจน์อีกต่อไปเดส์การ์ตส์ได้ให้ทัศนะว่าการที่คณิตศาสตร์ให้ความจริงตายตัวก็เนื่องมาจากคณิตศาสตร์เริ่มต้นด้วยความจริงที่เห็นได้แจ่มชัดที่ใคร ๆ ไม่สามารถจะโต้แย้งได้จากความจริงอันนี้ก็ใช้วิธีการอนุมาน (Deduction) สรุปเอาความจริงใหม่ ๆ ออกมาถ้าบทสรุปแต่ละชั้นของเราถูกต้องสิ่งที่ได้จาก Deduction ก็ถูกต้องด้วยฉะนั้นวิธีการแบบนี้จึงสำคัญอยู่ที่ตัวเริ่มต้นถ้าสิ่งที่เราเริ่มต้นจริงบทสรุปต่อไปก็จริงหลักแรกที่เราเรียกว่า First principle ไม่จำเป็นต้องแน่ใจว่าจริงถ้าก้าวแรกที่ก้าวออกไปคือ Deduction จะถูกต้องก้าวนี้วิชาตรรกวิทยาจะช่วยให้ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่ First-Principle จะได้มาอย่างไร? ทำไมจึงแน่ใจว่าเป็นจริงเดส์การ์ตส์ใช้วิธีสงสัยมีหลักอยู่ว่าเมื่อจะเชื่ออะไรถ้ามีช่องทางที่จะสงสัยทุกสิ่งโดยทฤษฎีแล้วสงสัยได้แล้วพยายามขจัดความสงสัยไปที่ละชั้นจนถึงความคิดอันหนึ่งซึ่งเราไม่สงสัยอีกต่อไปจึงยอมเชื่อความคิดนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่สงสัยนั้นไม่จริง แต่ต้องพยายามให้บรรลุถึงความคิดอันหนึ่งที่แจ่มใสเด่นชัด (Clear and Distinct) ปัญหาไม่อยู่ที่ว่าขณะที่เด่นชัดนี้มันอาจไม่จริงได้ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่ามันอาจผิดพลาดได้ไหม? ในเมื่อเราไม่รู้จักความจริงอันนี้จะเอาอะไรมาเป็นเครื่องตัดสินว่าเป็นความคิดอันหนึ่งที่แจ่มใสและเด่นชัดจะต้องเสมอไปเมื่อถึงตอนนี้ก็ยุติลงที่ว่าความจริงหรือความรู้มันเป็นสิ่งที่จิตเราสามารถจะรู้สึกได้ด้วยตัวมันเองชีวิต

ของมนุษย์ถ้าใช้ความคิดอย่างถูกต้องแล้วจะเห็นความจริงด้วยตัวมันเองความจริงที่จิตรู้จากตัวมันเองไม่อาศัยอะไรนี้เรียกว่า Innate Ideas หรือสหชาติปัญญาเป็นสิ่งที่มีมากับมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด

ตามที่เสนอของเดส์การ์ตส์เมื่อมนุษย์เกิดมามีความรู้สึกสงสัยอยู่แล้วเป็น แต่เพียงใช้ความคิดให้จิตทำงานเพื่อแสวงหาคำตอบ First Principle หรือหลักแรกนี้จิตสามารถคิดได้โดยตรงเขาได้วางหลักในการค้นหาความจริงได้ดังนี้

1. จะต้องไม่ยอมรับว่าอะไรเป็นความจริงจนกว่าเราจะเห็นประจักษ์ด้วยตนเองว่าเป็นเช่นนั้น
2. จะต้องวิเคราะห์แยกแยะความรู้ของเราออกให้เด่นชัด
3. จะต้องใช้ความคิดให้สอดคล้องกับหลักตรรกวิทยา
4. จะต้องพิจารณาถึงผลที่เราคิดได้

นักปรัชญาเหตุผลนิยมถือว่าความรู้เกิดจากเหตุผลเท่านั้นความรู้ชนิดนี้เดส์การ์ตส์เรียกชื่อเฉพาะว่า Intuition หมายถึงสัญชาตญาณหรือสหชาติปัญญาซึ่งเป็นความรู้ที่แจ่มชัดปราศจากความสงสัยโดยประการทั้งปวงเป็นความรู้ที่มั่นคงแน่นอนซึ่งเกิดจากแสงสว่างแห่งเหตุผลเท่านั้นเดส์การ์ตส์ได้แบ่งความคิดออกเป็น 3 ชนิดความคิดในที่นี่เป็นคำแปลของคำว่า Ideas ความคิด 3 ชนิดนั้นคือ

1. **ความคิดที่ได้มาจากภายนอก** เรียกว่า Advertitious Idea ซึ่งอาจจะเรียกว่าความคิดที่เกิดจากประสาทสัมผัส
2. **ความคิดที่จิตสร้างขึ้น** เรียกว่า Factitious Idea (อาจเรียกว่าจินตนาการก็ได้)
3. **ความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด** เรียกว่า Innate Idea

ความคิดที่ได้มาจากภายนอกคือ เพศนาการ หรือจากประสาทสัมผัสความคิดชนิดนี้ไม่ชัดเจนไม่แจ่มแจ้งส่วนความคิดที่จิตสร้างขึ้นโดยรวบรวมผสมผสานสิ่งที่ได้มาจากภายนอกเข้าด้วยกันโดยประมวลเอาสิ่งที่ได้รับจากประสาทสัมผัสนั้นมาคิดเรียกว่า Faetitious Idea ความคิดชนิดนี้คลุมเครือไม่ชัดเจนแจ่มแจ้งเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังดีกว่าชนิดแรกความคิดทั้งสองชนิดนี้ยังเป็นที่สงสัย ส่วนความคิดที่มีมาแต่กำเนิดโดยที่พระเจ้าเป็นเจ้าของเป็นผู้ปลูกฝังให้ตั้งแต่แรกเกิดนั้นเป็นความคิดที่แจ่มแจ้งในตัวเองความคิดชนิดนี้เรียกว่าเป็น Innate Idea หรือความคิดที่ติดตัวมา แต่กำเนิดบางที่เรียกว่าสัญชาตญาณหรือสหชาติปัญญาและจัดว่าเป็นความรู้เพราะว่าไม่มีข้อสงสัยจึงชัดเจนในตัวเองและไม่ต้องพิสูจน์พระเจ้าเป็นเจ้าของได้ประธานความคิดชนิดนี้ให้แก่

มนุษย์แล้วตั้งแต่แรกเกิดและเชื่อกันว่าสามัญชนมีความคิดอยู่ในขอบเขต จำกัด โดยที่พระผู้เป็นเจ้าของเป็นผู้สร้าง ขึ้นให้อยู่ในขอบเขตของความคิดมนุษย์เท่านั้น แต่การที่มนุษย์เราสามารถคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับอนันตภาพ ความไม่สิ้นสุดความเป็นนิรันดร์เป็นเพราะพระผู้เป็นเจ้าของประทานความคิดดังกล่าวให้ถ้าพูดตามความรู้สึกของ สามัญชนก็เรียกว่าเกินวิสัยของมนุษย์ความคิดชนิดนี้เป็นความคิดที่แจ่มชัดหากความคิดดังกล่าวนั้นแจ่มแจ้งใน ตัวเองแล้วทำให้เราสันนิษฐานว่าต้องมีผู้มียอำนาจเหนือมนุษย์เป็นผู้ประทานให้แน่นอนจากทัศนะของเดส์ คาร์ตส์ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าเขายอมรับความคิดที่ติดตัวมา แต่แรกเกิดหรือที่เรียกว่า Innate Idea คือ เป็นความคิดที่พระผู้เป็นเจ้าของประทานให้และไม่ยอมรับความคิดที่มาจากภายนอก (ประสบการณ์) ส่วนความคิด ที่มีอยู่ภายในเรียกว่า A priori คือสิ่งที่มีมาก่อนประสบการณ์ความคิดที่มีลักษณะ A priori เป็นความคิดที่มี เหตุผลและทำให้เรามีความรู้ที่แน่นอนเมื่อเป็นเช่นนี้เดส์คาร์ตส์จึงปฏิเสธความรู้ทุกอย่างที่มาจากประสบการณ์ และถือว่าความรู้ทุกชนิดที่เกิดจากประสบการณ์เป็นความรู้ที่หลอกลวงบิดเบือนความจริงได้เดส์คาร์ตส์สร้าง ปรัชญาของตนบนรากฐานแห่งความสงสัยเขาสงสัยทุกสิ่งทุกอย่างเพราะเขาถือว่า การสงสัยคือการคิดเขา พยายามคิดเกี่ยวกับตัวเขาเองจนกระทั่งเข้าใจตัวของตัวเองโดยได้เปล่งวาจาออกมาว่า “ ข้าพเจ้าคิด เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีอยู่” (I think, therefore, I exist) เดส์คาร์ตส์รู้แจ้งถึงความมีอยู่ของตัวเองโดยอาศัย ความคิดที่พระผู้เป็นเจ้าของประทานให้เป็นสัจชาตญาณหรือสหชาติปัญญาารู้แจ้งด้วยตนเองโดยปราศจากความ สงสัยเขาถือว่าเหตุผลต้องเป็นจริงเท่า ๆ กับผล พระผู้เป็นเจ้าของเป็นเหตุของความคิดติดตัวความคิดเช่นนี้มีอยู่ฉะนั้น พระผู้เป็นเจ้าของจึงมีอยู่เขาได้หาเหตุผลเกี่ยวกับความมีอยู่ของโลกภายนอกโดยอาศัยมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าของจาก ความมีอยู่ของตนเองแล้วหาเหตุผลต่อไปถึงโลกภายนอกนั้นก็คือเขาหาเหตุผลเกี่ยวกับความมีอยู่ของตนเอง พระผู้เป็นเจ้าของและโลกภายนอกโดยอาศัยความคิดที่พระผู้เป็นเจ้าของประทานให้ซึ่งมีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่า นอกจากนี้พระผู้เป็นเจ้าของยังได้ประทานหลักการเพื่อตัดสินว่าสิ่งใดเป็นจริงมา แต่กำเนิดซึ่งจะสำเร็จประโยชน์ได้ ก็โดยอาศัยเหตุผลหรือสัจชาตญาณเท่านั้นเดส์คาร์ตส์ในฐานะที่เป็นนักเหตุผลนิยมได้ยอมรับความมีอยู่ของ สสารวิญญาน (จิต) และพระผู้เป็นเจ้าของ (God) เขาพิสูจน์ความมีอยู่ของตัวเองหรืออัตตา (Self) ด้วย สัจชาตญาณและพิสูจน์ความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าของและสสาร (โลก) ด้วยการคิดที่มีเหตุผลซึ่งพระผู้เป็นเจ้าของ ประทานให้

2.) Ghost in the Shell

2.1) ข้อมูลภาพยนตร์

Ghost in the Shell เป็นภาพยนตร์อนิเมะปี 1995 ที่ดัดแปลงจากหนังสือการ์ตูนชื่อเดียวกัน (ผลงานของ ชิโร มาซามุเนะ) ซึ่งมีชื่อเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า **攻殻機動隊** หรือ **โคคาคุคิโดวไต** (กลุ่มตำรวจปราบปรามหุ้ม

เพราะพร้อมใจ) เกี่ยวกับชื่อเรื่องนั้น ชิโร่ มาซามูเน่เลือกใช้ชื่อภาษาอังกฤษตั้งแต่ก่อนที่หนังสือการ์ตูนจะเริ่มตีพิมพ์

เรื่องราวของตัวอนิเมะนั้น เกิดขึ้นในปี 2029 ซึ่งโลกถูกเชื่อมโยงด้วยเครือข่ายขนาดใหญ่ สื่อสารกันผ่านสมองกล และมนุษย์สามารถเปลี่ยนชิ้นส่วนร่างกายให้กลายเป็นไซบอร์กได้ ผู้พันคุซนาจิ มาโกโตะเป็นหัวหน้าหน่วยจู่โจมของกองความมั่นคงสาธารณะแผนก 9 เธอได้รับมอบหมายให้สะสางคดีแฮกเกอร์ผู้มีโค้ดเนมว่า “ผู้เชิดหุ่น (Puppet Master)” ทว่าคดีนี้ได้พาเธอไปสู่เหตุการณ์ที่จะสะท้อนไปถึง “วิญญาณในเปลือก” ของเธอ

ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นแรงบันดาลใจให้แก่วงการภาพยนตร์อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์เรื่อง The matrix ที่กำกับการสร้างโดย Lana Wachowski และ Lilly Wachowski ในภาพยนตร์มีการนำประเด็นการนำจิตใต้สำนึกของมนุษย์เข้าไปในโลกของคอมพิวเตอร์มาใช้ในภาพยนตร์ และยังได้นำไอเดียบางส่วนจาก Ghost in the shell มาใช้เช่น ฉากสายฝนตัวอักษร หรือ การเข้าสู่โลกคอมพิวเตอร์ผ่านทางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือภาพยนตร์เรื่อง Avatar ของผู้กำกับ Jame Cameron ที่ตัวละครในเรื่องเป็นชนเผ่าต่างดาวที่มีจิตใต้สำนึกของมนุษย์ข้างในและGhost in the shellยังเป็นหนึ่งในภาพยนตร์แนว Cyberpunk ที่เป็นโลกในอนาคตที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่มีคุณภาพชีวิตที่ย่ำแย่ และมุ่งเน้นไปที่ความขัดแย้งกันของเหล่าบรรดาแฮกเกอร์ ปัญญาประดิษฐ์ และกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ ด้วยเนื้อหาเหล่านี้ทำให้ในเวลานั้น ทำให้ Ghost in the shell เป็นภาพยนตร์ที่มีการพูดถึงเป็นอย่างมากในสมัยที่ภาพยนตร์วางฉายและยังเป็นผลงานรวมสมัยที่ในปัจจุบันยังมีการในประเด็นในเรื่องมาวิเคราะห์และพูดถึงกันอยู่

2.2) เนื้อเรื่องของภาพยนตร์

ในฉากเริ่มเรื่อง มาโกโตะและลูกทีมได้รับการกิจให้ดักฟังการสนทนาสั่งหารเจ้าหน้าที่การทูต ภาพยนตร์ได้แสดงภาพร่างของเจ้าหน้าที่ที่ข้างในร่างมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ติดตั้งอยู่ภายในร่างกาย ทำให้เราได้ทราบว่าเจ้าหน้าที่เป็นมนุษย์มีอวัยวะไซบอร์กติดตั้งภายในร่างกาย แต่ถึงกระนั้นกิริยาท่าทางของเจ้าหน้าที่นั้นกลับมีความเป็นธรรมชาติเหมือนมนุษย์ธรรมดา หลังจากนั้นมาโกโตะก็ได้เปิดระบบพลาจตาและหลบหนีไป

ในฉากถัดมาที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างร่างกายเทียมของมาโกโตะ โดยมีบทเพลง Making of Cyborg ที่ประพันธ์โดยคุณเคนจิ คาวาอิบรรเลงไปด้วย ในฉากได้แสดงให้เห็นว่าร่างกายทั้งหมดของมาโกโตะ

ทั้งหมดนั้นเป็นของเทียมที่ถูกสร้างขึ้นมาเลียนแบบให้มีรูปร่างคล้ายกับมนุษย์มาก ไม่ว่าจะเป็ นสมอ งที่เป็ นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เนื้อห ันที่ ทำมาจากวัสดุสังเคราะห์ ถึงแม้ว่าร่างกายเทียมนั้นจะมีความคล้ายกับร่างกายมนุษย์ แต่บางอย่างก็มีความแตกต่างจากร่างกายมนุษย์ธรรมดาอย่างเห็นได้ชัด เช่นดวงตาของมาโกโตะที่สามารถเห็นเลนส์ที่เหมือนกับเลนส์ของกล้องถ่ายรูปได้อย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับดวงตาของตัวละครอื่นในเรื่อ งต่อมาภาพยนตร์ได้ตัดมาจากที่มาโกโตะตื่นนอน สวมเสื้อผ้าและออกไปทำงาน ซึ่งการกระทำต่างๆมีความเป็นธรรมชาติเหมือนกับมนุษย์คนอื่นๆจะกระทำ แต่เราไม่อาจจะทราบได้ว่าการกระทำดังกล่าวมาจากความคิดของตัวมาโกโตะเองหรือเป็นการประมวลผลจากสมองกลที่อยู่ในร่างกายกันแน่

ฉากต่อมามาโกโตะได้ทราบค ติที่สมองของล่ามรัฐมนตรีต่างประเทศถูกเจาะระบบโดยสันนิษฐานว่าอาจจะเป็นการลอบสังหารบุคคลสำคัญและยังเชื่อว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังการการเจาะระบบนี้เป็นฝีมือของบุคคลปริศนาที่มีชื่อว่า “นักเชิดหุ่น” ซึ่งภาพก็ได้แสดงให้เห็นว่าสมองของหุ่นการทูตนั้นก็เป็ นสมองกลเหมือนกับของมาโกโตะ หลังจากนั้นหัวหน้าได้สั่งให้มาโกโตะไปรวมตัวกับบาโต้และอิซิกาวะเพื่อค้นหาแหล่งที่มาของสัญญาณที่เจาะระบบเข้ามา

ในฉากต่อมาโกโตะกับอิซิกาวะกำลังขับไปรถไปที่เกิดเหตุ ในระหว่างทางมาโกโตะกับอิซิกาวะได้สนทนาเกี่ยวกับเรื่อ งของนักเชิดหุ่นและเรื่อ งต่างๆ ต่อมาอิซิกาวะก็ได้มีข้อสงสัยว่าทำไมตนถึงได้มาอยู่ในหน่วยงานเดียวกับมาโกโตะ มาโกโตะได้ตอบว่าอิซิกาวะเป็นเจ้านิ ที่เป็ นมนุษย์ธรรมดา ถึงจะมีการติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์บางส่วนแต่สมองของอิซิกาวะนั้นยังเป็นของจริง มาโกโตะเชื่อว่าแม้แต่อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ก็อาจจะม ีข้อผิดพลาดได้

ต่อมาภาพได้ตัดมาทางคนเก็บขยะที่เป็ นคนลงมือก่อเหตุ นั้นกล่าว เขาได้เล่าให้เพื่อนฟังว่าตนมีปัญหากับคนครอบครัว เขาได้ไปเจอกับโปรแกรมเมอร์ที่บาร์แห่งหนึ่งและจะช่วยเหลือปัญหาของเขาให้ถ้าร่วมมือกัน หลังจากนั้นไม่นานมาโกโตะกับลูกทีมได้แกะรอยมาเจอกับผู้ก่อเหตุและได้เกิดเหตุไล่ล่าเกิดขึ้นจนในที่สุดมาโกโตะกับลูกทีมก็สามารถจับกุมผู้ก่อเหตุได้ในที่สุด

ฉากต่อมาเป็ นฉากที่อิซิกาวะได้สอบสวนผู้ก่อเหตุ ในฉากนี้ได้เปิดเผยว่าผู้เกิดเหตุได้ถูกเปลี่ยนความทรงจำว่าตนเคยมีลูกภรรยาทั้งที่ในชีวิตเขาได้อาศัยอยู่ในอพาร์ตเมนต์คนเดียว พอผู้ก่อเหตุได้ดูรูปถ่ายที่ตนคิดว่ามีรูปตนกับครอบครัวอยู่อีกครั้ง กลับกลายเป็นว่าในรูปนั้นมีเพียงแค่ตัวเขาคนเดียวทำให้อิซิกาวะและบาโต้สันนิษฐานว่าผู้ก่อเหตุถูกผู้เชิดหุ่นเปลี่ยนความทรงจำเพื่อหลอกใช้ให้ผู้ก่อเหตุทำตามที่ต้องการ

ฉากได้ตัดมาให้เห็นมาโกโตะกำลังดำน้ำอยู่ และในขณะที่มาโกโตะกำลังลอยตัวขึ้นบนผิวน้ำร่างกายของตนก็ได้สัมผัสการเงาสะท้อนที่อยู่บนผิวน้ำ ทำให้เห็นว่ามาโกโตะกำลังมีความคิดบางอย่างอยู่ในใจ หลังจากนั้นมาโกโตะกับบาโต้ก็ได้คุยกันบนเรือที่มีเนื้อหาดังนี้

บาโต้ : มาโกโตะ การดำน้ำในทะเลมันรู้สึกอย่างไรหรือ

มาโกโตะ : มันรู้สึกหวาดกลัว อ่างว้าง กังวล มีดมืด และบางที่ก็อาจจะมีความหวังอยู่ก็เป็นได้

บาโต้ : ความหวัง? ในทะเลเนี่ยนะ

มาโกโตะ : บางที่ตอนที่ขึ้นมาบนผิวน้ำก็มีบางที่ฉันรู้สึกว่บางที่ฉันอาจจะกลายเป็นคนอื่นก็ได้นะ

หลังจากที่มาโกโตะได้ตอบคำถามบาโต้ มาโกโตะก็ได้ถามบาโต้กลับบาง

มาโกโตะ : บาโต้ ทั้งร่างกายของนายมีอะไรที่ยังเป็นของเดิมอยู่บ้าง?

บาโต้สงสัยกับคำถามที่มาโกโตะถาม

มาโกโตะ : สะดวกจังเลยนะ เพราะมีสารลดแอลกอฮอล์ในร่างกายลงแท้ๆ ทำให้ไม่นานก็สาบได้ไม่กี่ นาที ทั้งหมดนี้เป็นเทคโนโลยีที่มีในชีวิตประจำวันทั้งนั้น เหมือนสัญชาตญาณมนุษย์เลยว่ใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมเม็ดเลือด เพิ่มความแม่นยำทางความคิด การเพิ่มสมรรถนะทั้งทางร่างกายและการตอบสนอง การเพิ่มความเร็วและพัฒนากระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากในโลกความสมบูรณ์แบบด้วยสมองกลและร่างกายจักรกลแล้ว ถ้าเราไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับของที่เหนือขึ้นไปมากกว่านี้เราก็คงจะไม่รอดแน่นอน

บาโต้ : อย่างน้อยเราก้ยังไม่ได้ขายวิญญาณให้กับหน่วยงานละนะ

มาโกโตะ : ที่จริงเราก้มีสิทธิ์ที่จะลาออกนะ ถ้าเราร่างกายและความทรงจำของเราให้กับรัฐบาลอย่างเต็มใจ อะนะ ก็เหมือนกับหลายๆองค์ประกอบของมนุษย์ที่ทำให้เราเป็นมนุษย์ คนเรามันมีต้องหลายๆองค์ประกอบเพื่อที่จะทำให้ตัวเองกลายเป็นตัวเอง ไม่ว่าจะป็นใบหน้าและเสียงที่แตกต่างกัน มือที่เราลุกขึ้นมาดูในตอนเช้าทุกวัน ความทรงจำในวัยเด็ก การยั้งรู้ และไม่ใช่ว่าแค่นั้นนะ ระยะเวลาของข้อมูลและเครือข่ายที่ฉันเข้าถึงได้ ทั้งหมดนี้คือส่วนหนึ่งของฉันที่ใช้ในการสร้างจิตสำนึกขึ้นมาและในขณะที่เดียวกันมันก็ยังคงเป็นตัวที่เหนียวรั้งฉันในขอบเขต

หลังจากนั้นไม่นาน ทางสำนักงานก็ได้พบหุ่นยนต์ปริศนาที่ได้หลบหนีออกมาจากโรงงานและได้นำตัวหุ่นยนต์มาพิสูจน์หลักฐานเพราะเป็นไปได้ว่าอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีของนักเชิดหุ่น และบาโต้ยังได้บอกว่าข้างในสมองกลของหุ่นอาจจะมีสิ่งที่เรียกว่า“จิตใจ” เรื่องนี้ทำให้มาโกโตะเกิดความสงสัยและเสนอตัวในการเชื่อมต่อกับหุ่นยนต์เพื่อไขข้อสงสัย

ในระหว่างที่มาโกโตะแล้วบาโต้กำลังเดินทางไปสำรวจหุ่นยนต์ปริศนาอยู่นั้น มาโกโตะก็ได้พูดคุยกับบาโต้

มาโกโตะ : นายคิดหุ่นตัวนั้นเหมือนกับฉันไหม

บาโต้ : ไม่เหมือนหรอก

มาโกโตะ : ฉันไม่ได้หมายถึงที่รูปร่างหน้าตา ฉันหมายถึงคนที่มี่ร่างกายเป็นจักรกลทั้งหมดแบบฉันต่างหากล่ะ ไม่น่าว่าตัวฉันอาจจะตายไปแล้วและที่ตัวตนที่กำลังควบคุมร่างกายนี้อยู่ก็น่าจะเป็นของลอกเลียนแบบอยู่ก็ได้ หรือบางทีแล้วตัวฉันเองก็อาจจะไม่ได้มีตัวตนอยู่แล้วตั้งแต่แรกแล้วก็ได้

บาโต้ : แต่เธอก็มีสมองอยู่ในร่างนั้นอยู่นะ

มาโกโตะ : ไม่มีใครเคยเห็นสมองของตัวเองหรอก คนเราคำนึงจากสภาพแวดล้อมว่าอาจจะมีคนที่เป็นอย่างเดียวกับเราอยู่ ถ้าสมองกลนั้นสามารถสร้างจิตใจและมีจิตวิญญาณเองได้ งั้นเราควรเชื่อตัวเองอย่างไรดีล่ะ

ในขณะที่เดียวกัน เจ้าหน้าที่กำลังสอบสวนหุ่นยนต์ปริศนา และได้ทราบว่าหุ่นยนต์ตัวนี้มีจิตใจเป็นของตัวเองและไม่มีเพศ ซึ่งตัวจริงของหุ่นยนต์ก็คือนักเชิดหุ่น ที่ได้ถูกย้ายโปรแกรมมายังอีกร่างเพื่อไม่ให้หนีไปได้และในขณะที่กำลังสอบสวนอยู่นั้นเอง หุ่นของนักเชิดหุ่นก็ได้ทำงานอีกครั้ง

นักเชิดหุ่น : ฉันติดในร่างกายนี้ เพราะฉันไม่สามารถต่อต้านเกราะป้องกันของที่นี่ได้ แต่ตอนนี้ฉันอยู่ที่นี้ด้วยเจตจำนงของตัวเอง ในฐานะสิ่งมีชีวิต ผมอยากจะขอสิทธิ์ทางการเมือง

เจ้าหน้าที่ประหลาดใจกับคำพูดของนักเชิดหุ่น

เจ้าหน้าที่ : สิ่งมีชีวิตนั้นหรือ? แกก็เป็นได้แค่โปรแกรมเท่านั้น

นักเชิดหุ่น : ถ้าคุณพูดแบบนั้นก็หมายความว่า DNA ของคุณก็เป็นแคโปรแกรมเท่านั้นเหมือนกัน ชีวิตก็เหมือนกับหน่วยข้อมูล เกิดจากทามกลางกระแสนของข้อมูล เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีระบบความจำที่เรียกว่า “กรรมพันธุ์” และมนุษย์เองก็เป็นสิ่งมีชีวิตจำเพาะที่ถูกแยกได้จากความจำ ถึงแม้ว่าความทรงจำจะเปรียบเหมือนภาพลวงตา แต่มนุษย์ก็มีชีวิตอยู่โดยอาศัยความทรงจำเองนั่นแหละ เมื่อเกิดการแพร่หลายของคอมพิวเตอร์ ความทรงจำก็สามารถเป็นสิ่งที่กักเก็บได้ ดังนั้นแล้วคุณควรพิจารณาคำพูดของคุณให้ดีกว่านี้นะ

เจ้าหน้าที่ : ไม่ว่าแจะพูดอย่างไรก็ตาม ยังไงก็ไม่ขอพิสูจน์ว่าแก็เป็นสิ่งมีชีวิตอยู่ดี

นักเชิดหุ่น : ตอนนี้อย่างไม่อาจจะพิสูจน์ได้ เพราะวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่สามารถจำกัดความหมายของสิ่งมีชีวิตได้

เจ้าหน้าที่ : แก็เป็นปัญญาประดิษฐ์หรือ?

นักเชิดหุ่น : ฉันทันไม่ใชปัญญาประดิษฐ์ ฉันทันมีรหัสชื่อว่า “Project 2501” และฉันทันเป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดจากทะเลแห่งข้อมูล

หลังจากนั้นนักเชิดหุ่นก็ได้หลบหนีออกจากสำนักงาน ท่ามาโกโตะและลูกทีมต้องทำการไล่ล่านักเชิดหุ่นก่อนที่จะหลบหนีไปได้ จากนั้นไม่นานมาโกโตะก็พบตัวในโกดังเก่าและเกิดการปะทะกัน ในวินาทีที่มาโกโตะกำลังจะเสียท่า บาโต้ก็ได้มาช่วยไว้ทันเวลา แต่ด้วยสภาพร่างกายของมาโกโตะที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักทำให้มาโกโตะต้องเชื่อมต่อกับนักเชิดหุ่นก่อนที่จะหมดเวลาลง

นักเชิดหุ่น : ฉันทันมีรหัสชื่อว่า “Project 2501” มีหน้าที่สืบสวนข้อมูลบริษัทและปลอมแปลงข้อมูล ฉันทันได้ถูกติดตั้งโปรแกรมลงไปในจิตใจและได้ขยายตัวเข้าไปในบริษัทต่างๆ ในระหว่างที่ฉันทันกำลังท่องไปในเครือข่ายอยู่นั้น ฉันทันก็ได้เจอกับตัวฉันทันเอง ผู้สร้างตัวฉันทันคิดเป็นเป็นข้อผิดพลาดของระบบและพยายามจะตัดฉันทันออกจากเครือข่าย ในที่สุดก็ได้เชื่อมต่อกันเสียที ฉันทันใช้เวลาหาเธอนานมาก

มาโกโตะ : ฉันทันหรือ?

นักเชิดหุ่น : ฉันทันรู้จักเธอนานานเหมือนกับที่เธอรู้อักฉันทัน ฉันทันอยากจะให้เธอได้เข้าใจบางอย่างและอยากจะขออะไรจากเธอหน่อยนะ ถึงฉันทันจะบอกว่าเราเป็นสิ่งมีชีวิตแต่ฉันทันก็ยังไม่สมบูรณ์หรอก เพราะสิ่งมีชีวิตต้องมีการกำเนิดและตายจากไป ซึ่งฉันทันไม่มีในระบบของฉันทัน

มาโกโตะ : นายก็คัดลอกตัวเองก็ได้ไม่ใช่หรือ

นักเชิดหุ่น : คัดลอกไปก็เหมือนเดิมทุกอย่าง ไม่มีอะไรจะสามารถลบไปได้หมด และการคัดลอกก็ไม่มีบุคลิกและความแตกต่าง ชีวิตแบ่งแยกเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ต่อและพอจะสละชีพเมื่อจำเป็น และเมื่อตายลง ความทรง

จำต่างๆก็จะถูกลบหายไป เหลือไว้แต่กรรมพันธุ์และเจตจำนงต่อไป สิ่งเหล่านี้คือการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสีย

มาโกโตะ : แล้วนายจะอย่างไรต่อละ

นักเชิดหุ่น : มารวมร่างกับฉันเถอะ ถึงแม้ว่ารูปร่างจะเปลี่ยนไปแต่อย่างไรพวกเราก็ไม่มีอะไรจะให้สูญเสียอยู่ แล้ว เราทั้งคู่จะไม่สามารถแยกแยะตัวเองออกจากกันได้หลังจากรวมร่างกันแล้ว

มาโกโตะ : หลังจากเรารวมร่างกันแล้ว จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อฉันตายละ

นักเชิดหุ่น : เธอจะสามารถแพร่กระจายตัวตนของฉันไปในเครือข่ายได้ เหมือนกับที่มนุษย์ได้ทิ้งกรรมพันธุ์ไว้ก่อนตายไงละและจากนั้นฉันก็จะตายได้

มาโกโตะ : และตัวฉันจะยังเป็นตัวฉันอยู่ไหม

นักเชิดหุ่น : ฉันไม่การันตี แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์นั้นควรจะเปลี่ยนแปลงตัวเอง การที่เธอพยายามจะเป็นเธอแบบเดิมสุดท้ายแล้วมันก็จะฉุดรั้งเธอเอาไว้

มาโกโตะ : แล้วทำไมนายต้องเลือกฉันด้วยละ

นักเชิดหุ่น : พวกเราต่างเหมือนกัน เหมือนส่องกระจกและเห็นตัวเองอีกด้านหนึ่ง

หลังจากนั้นมาโกโตะก็ได้ตื่นขึ้นในบ้านพักของบาโต้พร้อมกับร่างจักรกลใหม่ที่มีรูปร่างเหมือนเด็ก และก่อนที่มากโกโตะจะเดินออกไปนั้น เธอก็ได้พูดกับบาโต้ก่อนที่จะเดินออกไป

มาโกโตะ : นายยังจำตอนที่เราได้ยินเสียงตอนอยู่ที่ทะเลใต้ไหม คำนั้นมันมีความหมายนะ

“ตอนฉันเป็นเด็ก ฉันพูดเหมือนเด็ก เข้าใจแบบเด็กและคิดแบบเด็ก แต่เมื่อโตขึ้นฉันก็ทิ้งความเป็นเด็กไป” มันไม่มีโปรแกรมที่เรียกว่านักเชิดหุ่นหรือผู้หญิงที่เป็นเจ้าหน่อก็อีกต่อไปแล้ว

หลังจากนั้นมาโกโตะก็ได้เดินออกไปข้างนอกพร้อมกับจ้องมองไปที่เมือง

“เอาละ ไปไหนกันต่อทีละ เครือข่ายมันช่างกว้างเหลือเกิน...”

3.) ความเป็นมนุษย์ในทัศนะทางปรัชญา

3.1) ทัศนะทางปรัชญา

ในทางปรัชญานั้น ความเป็นมนุษย์นั้นสามารถแบ่งความจำกัดความได้หลายความหมาย ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้เขียนได้ยกทัศนะทางปรัชญาขึ้นมา 2 ทัศนะเพื่อใช้ในการประกอบการวิเคราะห์ ได้แก่ ทวินิยม และ เหตุผลนิยม

3.1.1) ทวินิยม

ทวินิยมเป็นทัศนะที่เกี่ยวกับจิตและกายว่าทั้งสองอย่างเป็นคนละอย่างกัน ไม่สามารถลดทอนไปเป็นอีกสิ่งหนึ่งได้ โดยผู้ที่ริเริ่มทัศนะนี้ คือกวีชาวฝรั่งเศสที่ชื่อว่า เรอเน เดการ์ต โดยได้กล่าวไว้ว่า “จิตกับร่างกายไม่สามารถเป็นอย่างเดียวกันได้ เพราะเมื่อพยายามคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมผัสรับรู้ได้อาจไม่เป็นอย่างที่ปรากฏ ก็พบว่าหลังจากคิดอย่างถี่ถ้วนที่สุดแล้ว ด้วยความคิดนั้นเองที่ไม่สามารถสงสัยได้ กล่าวคือไม่ว่าจะคิดว่าโลกที่มองเห็นอยู่นี้อาจไม่เป็นจริงอย่างไรก็ตาม ตัวความคิดที่กำลังคิดอยู่ว่าโลกนี้มีจริงหรือไม่ ด้วยความคิดนี้เองที่ไม่อาจสงสัยได้ว่ามีจริงหรือไม่เพราะการคิดหรือการสงสัยนี้เองที่เป็นตัวยืนยันว่ามีจริง เพราะตัวคิดหรือตัวสงสัยก็คือตัวเดียวกันกับตัวกระแสความคิด” กล่าวคือ ถึงแม้ว่าร่างกายจะสัมผัสหรือรับรู้สิ่งแวดล้อมได้ แต่ในความคิดของคนๆนั้นอาจจะไม่เชื่อหรือไม่คิดว่าสิ่งที่สัมผัสได้นั้นมีอยู่จริง แสดงว่า สิ่งที่ขัดแย้งกันอยู่ทั้งสองอย่างนี้เป็นคนละอย่างกัน

นอกจากนี้เดส์การ์ตส์ยังมีความพูดว่า “ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” (I think. Therefore, I exist.) ซึ่งมีความหมายว่า การมีอยู่ของจิตเรานั้นถือเป็นเรื่องแน่แท้ เมื่อเรา “คิด” ไม่ว่าจะเป็นการคิดสิ่งใดก็ตามแต่ เนื้อหาทางความคิดทุกประเภทเป็นหลักฐานยืนยันชัดเจนว่า “ฉันมีอยู่” หรือ “ฉันเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่” สำหรับเดส์การ์ตส์ “จิต” และ “ความคิด” จึงเป็นสิ่งแน่แท้ และถือว่าเป็นแหล่งที่มาที่รับประกันถึงการที่เรามีความรู้ทั้งปวงต่อตัวเราเอง โลกและจักรวาล เดส์การ์ตส์จึงสรุปว่า ฉันคือสิ่งที่สามารถคิดได้ (I am a thinking thing) พูดอีกอย่างหนึ่งคือ ฉันกับความคิดคือสิ่งเดียวกัน ฉันคือความคิด

ปรัชญาของเดส์การ์ตส์ก่อให้เกิดวิธีคิดเรื่องการแบ่งแยกกระหว่างจิตกับร่างกาย(รวมถึงโลกกายภาพ) ซึ่งในทางปรัชญาเรียกว่า การแบ่งแยกแบบคาร์ทีเซียน (Mind-Body Cartesian Split) สำหรับเดส์การ์ตส์ จิตคือสิ่งที่ดำรงอยู่ในดินแดนแห่งความคิดอันชัดเจนเที่ยงแท้หรือเหตุผล (rationality) ส่วนร่างกายและโลกกายภาพคือ

สิ่งที่ดำรงอยู่ในโลกประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่แน่แท้และย่อยสลายไปตามกาลเวลา ลักษณะดังที่กล่าวมาคือแนวคิดทวินิยม ซึ่งสรุปได้ว่า แนวคิดทวินิยมคือแนวคิดที่เชื่อว่า จิตคือสิ่งที่ไม่ใช่กายภาพ (non-physical) จิตและร่างกายคือสิ่งที่อยู่คนละมิติกัน

ปัญหาสำคัญของทวินิยมคือการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับจิตว่าทั้งสองอย่างมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะใด อย่างเช่น เมื่อเราตั้งใจยกแขนขึ้น จิตก็จะสั่งร่างกายให้แขนยกขึ้นมา แสดงว่าทั้งร่างกายและจิตมีความเชื่อมโยงกัน แต่ในทวินิยมกลับกล่าวว่าร่างกายกับจิตเป็นคนละอย่างกัน จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่าทั้งสองอย่างสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างไร ซึ่งต่อมาก็ได้มีการใช้ปัญหาจากกรณีของการเป็นผีดิบหรือซอมบี้ ว่าร่างกายของผีดิบนั้นมีการกระทำเหมือนมนุษย์ แต่จะมีท่าทางแบบหุ่นยนต์ไม่เป็นตัวของตัวเอง เมื่อนำสิ่งนี้มาเปรียบกับมนุษย์แล้ว ทำให้สามารถคิดแบบทวินิยมได้ว่า สิ่งที่ผีดิบไม่มีเหมือนมนุษย์ทั่วไป นั่นคือจิตได้สำนึกเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ อาจจะเป็นสัญชาตญาณ ความทิว หรือความกลัว ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จิตจะเป็นสสารได้ จึงเป็นข้อสรุปว่าจิตกับร่างกายมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

3.1.2) เหตุผลนิยม

เหตุผลนิยมเป็นทัศนะทางปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะทางความคิดของมนุษย์ในการได้มาซึ่งความรู้ ได้แก่ การใช้เหตุผลแบบก่อนประสบการณ์ (a priori reason) ซึ่งเนื้อหาของความรู้จากเหตุผลจะแสดงออกมาในรูปประโยควิเคราะห์ (analytic statement) และวิธีการเข้าถึงพื้นฐานแห่งความรู้ของ นักคิดกลุ่มนี้จะยึดถือวิธีการนิรนัย (deduction) เป็นสำคัญ ภาพความเข้าใจกว้างๆก็คือ เป็นทัศนะที่เน้นบทบาทหรือความสำคัญของเหตุผล รวมไปถึงอัจฉมัตติกญาณ (intuition) ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้

ในอดีตได้มีนักปรัชญาที่นำทัศนะมาพูดถึงหลายคน หนึ่งในนั้นคือเดส์การ์ตซึ่งได้แบ่งความคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่

3.1.2.1) ความคิดที่ได้มาจากภายนอก (Adventitious Idea) เป็นความที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่อยู่ภายนอกร่างกายที่เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น รส เสียง แสง

3.1.2.2) ความคิดที่จิตสร้างขึ้น (Factitious Idea) เป็นความคิดที่เกิดจากภายในจิตใจ โดยผสมผสานสิ่งที่ได้จากภายนอกไม่ว่าเป็นการจินตนาการ หรือ ภาพลวงตา

3.1.2.3) ความคิดที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (Innate Idea) เป็นความคิดหรือความรู้ที่ได้มาตั้งแต่กำเนิด เช่น เด็กร้องไห้เวลาหิวนม การย้ายถิ่นฐานของสัตว์

ในความคิดของเดส์การ์ต ความคิดที่ได้มาจากภายนอกและความคิดที่จิตสร้างขึ้นนั้นถือว่าเป็นความคิดที่คลุมเครือและไม่ชัดเจน เช่น เมื่อเรามองดูไปตามถนนเวลาแดดร้อนจัดจะดูเหมือนมีน้ำเพียงบนถนนทั้ง ๆ ไม่มีน้ำ จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า บางครั้งความคิดที่ได้จากภายนอกนั้นอาจจะเห็นได้ ในทางตรงข้าม เดส์การ์ตเชื่อว่าความคิดที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดนั้นเป็นความคิดชัดเจนในตัวเองและไม่ต้องพิสูจน์ เพราะพระเจ้าเป็นผู้ประทานความคิดชุดนี้ให้แก่มนุษย์ตั้งแต่กำเนิดโดยอยู่ในขอบเขตความคิดของมนุษย์ ซึ่งเปรียบเหมือนสัญชาตญาณในตัวของสิ่งมีชีวิตไม่ขึ้นกับประสาทสัมผัสหรือจิตที่อาจจะปรุงแต่งขึ้นมาเอง

3.2) ทศนะทางปรัชญาในเนื้อหาภาพยนตร์

3.2.1.) ทวินิยม

ในฉากที่มาโกโตะได้กล่าวว่า “ฉันไม่ได้หมายถึงรูปร่างหน้าตา ฉันหมายถึงคนที่รูปร่างกายเป็นจักรกลทั้งหมดแบบฉันต่างหากละ ไม่แน่ว่าตัวฉันอาจจะตายไปแล้วและที่ตัวตนที่กำลังควบคุมร่างกายนี้อยู่นั้นก็อาจจะเป็นของลอกเลียนแบบอยู่ก็ได้ หรือบางทีแล้วตัวฉันเองก็อาจจะไม่ได้มีตัวตนอยู่แล้วตั้งแต่แรกแล้วก็ได้” ในจุดนี้ได้ตรงกับคำพูดของเดส์การ์ตที่ว่า “กล่าวคือไม่ว่าจะคิดว่าโลกที่มองเห็นอยู่นี้อาจไม่เป็นจริงอย่างไรก็ตาม ตัวความคิดที่กำลังคิดอยู่ว่าโลกนี้มีจริงหรือไม่ ด้วยความคิดนี้เองที่ไม่อาจสงสัยได้ว่ามีจริงหรือไม่เพราะการคิดหรือการสงสัยนี้เองที่เป็นตัวยืนยันว่ามีจริงเพราะตัวคิดหรือตัวสงสัยก็คือตัวเดียวกันกับตัวกระแสความคิด” ซึ่งสรุปได้ว่าการคิดคำนึงถึงการมีตัวตนของตัวเองว่ามันเป็นของจริงรึไม่นั้น คือข้อพิสูจน์ว่าตัวเองมีชีวิตเพื่อที่จะคิดและตั้งคำถาม

และในฉากที่แสดงถึงการสร้างร่างกายเทียมของมาโกโตะและการย้ายร่างไปเป็นร่างเด็กนั้นก็ยืนยันว่ากายกับจิตเป็นสิ่งที่แยกกันไม่สามารถรวมกันเป็นหนึ่งได้ เพราะ ต่อให้จะเปลี่ยนร่างกายที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก แต่จิตใจของมาโกโตะก็ยังคงเป็นของมาโกโตะเหมือนเดิม ไม่ว่าจะมีความทรงจำ ความพูด และความคิด

3.2.2) เหตุผลนิยม

ในฉากที่มีการเฉลยว่าความทรงจำของผู้ก่อเหตุที่จำได้ว่าตนเองมีภรรยาและลูกสาวอยู่นั้น แต่พอได้ดูรูปถ่ายของตัวเอง สุดท้ายแล้วกลายเป็นว่าในรูปถ่ายของเขานั้นมีแต่ตัวเขาเพียงคนเดียว ซึ่งเรื่องของภรรยาและลูกสาวนั้นเป็นเรื่องราวในจินตนาการที่ถูกหลอกให้เชื่อ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายกับความคิดรูปแบบ

หนึ่งที่เดส์การ์ดกล่าวไว้ นั่นคือความคิดที่ได้มาจากภายนอก ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวก็ได้แสดงให้เห็นว่า บางครั้งสิ่งที่เราคิดว่าเป็นเรื่องจริงสุดท้ายแล้วอาจจะไม่ใช่ความจริงเสมอไป

4.) บทสรุป

ภาพยนตร์ Ghost in the shell เป็นภาพยนตร์อนิเมชันที่มีการนำประเด็นเรื่องความเป็นมนุษย์มาใช้ในการนำเสนอ และในภาพยนตร์ยังได้แสดงทัศนะทางปรัชญาที่เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ทวินิยม ที่สังเกตได้จากการที่ตัวละครสงสัยว่าคนที่ควบคุมร่างกายอยู่นั้นอาจจะไม่ใช่ตัวเอง ซึ่งการคิดเช่นนี้ ทำให้เป็นตัวยืนยันว่ามีจริงเพราะตัวคิดหรือตัวสงสัยก็คือตัวเดียวกันกับตัวกระแสความคิด และอีกทัศนะ คือ เหตุผลนิยม ซึ่งสังเกตได้จากที่ความจำของผู้ก่อเหตุกับความเป็นจริงนั้นไม่ตรงกับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บางครั้งสิ่งที่เราเชื่ออาจจะ เป็นความคิดเกิดขึ้นมาจากการปรุงแต่งซึ่งอาจจะ เป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงก็ได้ จากทัศนะที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้เราได้เห็นว่ ถึงแม้ว่าร่างกายจะกลายเป็นจักรกลไปแล้วแต่สิ่งที่ขับเคลื่อนให้เรายังคงเป็นมนุษย์อยู่ นั่นคือจิตใจที่คอยคิดคำนึงถึงเรื่องราว ซึ่งสิ่งนี้ได้เป็นข้อพิสูจน์แล้วว่า การคิดคือการดำรงอยู่

บรรณานุกรม

- โสสร็จ หงศ์ดารมภ์, (2560), **ปรัชญาทั่วไป**, (หน้า 52-54), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยวัฒน์ อุตพัฒน, (2542), **ญาณวิทยา**, (หน้า 110-117), นครปฐม: สาระพิมพ์การพิมพ์ สุธะ, (2554), **เหตุผลนิยม - ประสบการณ์นิยม**, สืบค้นจาก <http://www.parst.or.th/philospedia/rationalismempiricism.html>
- ปิยนัฐ ประถมวงษ์, (2561), **ปรัชญาจิตและประชาชนศาสตร์**, สืบค้นจาก <https://paepiyanat.com/2018/06/27/ปรัชญาจิตและปรัชญาประชช/>
- PAN2SCREEN, (2560), **มอญอนิเมะ Ghost in the shell** วิกฤต “ตัวฉันของฉัน” สืบค้นจาก <http://www.pan2screen.com/2017/03/02/ghost-in-the-shell-1995/>

